

Occupational Damages of Employees of the Police of the Islamic Republic of Iran based on Quran Verses and Narrations¹

Heidar Sohrabi,² Mohammad Ali Saneipour³

Abstract

Background and aim: In reducing occupational damages, prevention comes before treatment and can be prevented by eliminating conditions and motivations. With the understanding of this importance, the main goal of the current research is to identify the effective factors in preventing the occupational injuries of the employees of the Iran police command based on verses and narrations.

Method: The current research is applied in terms of purpose and qualitative based on thematic analysis. The statistical community includes the Holy Quran, commentaries and authentic narrative books. The sampling method was purposive, and the "thematic analysis" method was used to analyze the data.

Results: Factors effective on the prevention of occupational injuries of employees of the police command of based on the verses of the Holy Quran, including 22 themes under the main themes of warning and tidings, and from the perspective of traditions, including 42 themes under the dimensions of belief, knowledge, behavior and supervision. Self-monitoring and other monitoring.

Conclusion: The identified factors effective in preventing occupational damages of employees from the perspective of the teachings of the Holy Quran and the traditions of the innocents Imams, included a total of 64 cases. These components, due to the inclusion of strong theoretical bases of belief and knowledge of the dimensions of human existence and special attention to the type of mental-psychological injuries of humans and the ways of prevention and treatment, if applied correctly and institutionalized in the organization of individuals, can reduce the occupational injuries of command staff. To lead law enforcement and to be the pioneer of the organization in facing the challenges and problems of the leading mission in this field.

Keywords: occupational damages, employees, police command, Quran, hadiths.

1. This article is taken from the master's thesis of the field of law enforcement command and management with the title "Identification of the methods of prevention of occupational damages of Naja employees based on the teachings of Islam" of the Faculty of Command and Staff of Amin Police University.

2. Assistant Professor, Department of Islamic Studies, Amin Police University. Tehran. Iran. (Corresponding author). Email: heydar.sohrabi@apu.ac.ir

3. Senior expert in law enforcement command and management, Amin Police University. Tehran. Iran. Email: snmbmaha@gmail.com

فصلنامه علمی پژوهش‌های مدیریت انتظامی

سال هفدهم، شماره دوم، تابستان ۱۴۰۱

صص ۹۳-۱۴۲

پیشگیری از آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران
مبتنی بر آیات و روایات^۱حیدر سهرابی^۲، محمدعلی صانعی‌پور^۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۱/۱۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۳/۱۴

چکیده

زمینه و هدف: در کاهش آسیب‌های شغلی، پیشگیری بر درمان مقدم بوده و با از بین بردن شرایط و انگیزه‌ها قابل مهار است. با درک این مهم، هدف اصلی تحقیق حاضر شناسایی عوامل مؤثر بر پیشگیری از آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا بر مبنای آیات و روایات می‌باشد.

روش: تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه اجرا، کیفی مبتنی بر تحلیل مضمون است. جامعه آماری مشتمل بر قرآن کریم، تفاسیر و کتاب‌های معتبر روایی است. روش نمونه‌گیری هدفمند بود، و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش «تحلیل مضمون» استفاده شد.

یافته‌ها: عوامل مؤثر بر پیشگیری از آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا مبتنی بر آیات قرآن کریم شامل ۲۲ مضمون در ذیل مضامین اصلی انذار و تبشیر و از منظر روایات شامل ۴۲ مضمون در ذیل ابعاد اعتقادی، معرفتی، رفتاری و نظارتی (خودنظارتی و دیگر نظارتی) است.

نتیجه‌گیری: عوامل شناسایی شده مؤثر بر پیشگیری از آسیب‌های شغلی کارکنان از منظر آموزه‌های قرآن کریم و روایات معصومان (ع)، مجموعاً مشتمل بر ۶۴ مورد بود. این مؤلفه‌ها به دلیل دربرداشتن مبانی نظری قوی اعتقادی و شناخت از ابعاد وجودی انسان و توجه ویژه به نوع آسیب‌های روحی - روانی انسان و راه‌های پیشگیری و درمان اصولی، در صورت کاربست صحیح و نهادینه شدن در نهاد افراد می‌تواند به کاهش آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا منجر شود و راهگشای سازمان در مواجهه با چالش‌ها و معضلات مأموریتی پیش‌رو در این زمینه باشد.

کلیدواژه‌ها: آسیب‌های شغلی، کارکنان، فرماندهی انتظامی، قرآن، روایات.

استناد: سهرابی، حیدر؛ صانعی‌پور، محمدعلی؛ (۱۴۰۱). پیشگیری از آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر آیات و روایات، ۱۷ (۲)، صص ۹۳-۱۴۲

۱. این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته فرماندهی و مدیریت انتظامی با عنوان «شناسایی روش‌های پیشگیری از آسیب‌های شغلی کارکنان ناجا بر مبنای آموزه‌های اسلام» دانشکده فرماندهی و ستاد دانشگاه علوم انتظامی امین است.

۲. استادیار گروه معارف اسلامی، دانشگاه علوم انتظامی امین. تهران. ایران. (نویسنده مسئول). رایانامه:

heydar.sohrabi@apu.ac.ir

۳. کارشناس ارشد رشته فرماندهی و مدیریت انتظامی، دانشگاه علوم انتظامی امین. تهران. ایران. رایانامه:

snmbmaha@gmail.com

مقدمه

در هر سازمان، آسیب‌ها و تهدیدهای شغلی کارکنان یکی از موانع مهم توسعه و تعالی سازمانی محسوب می‌شود. آسیب‌های شغلی، پدیده‌های چندگانه و چندعلیتی هستند که همه سازمان‌ها از جمله فرماندهی انتظامی ج.ا.ا را در ابعاد مختلف تحت تأثیر قرار می‌دهد. فرماندهی انتظامی ج.ا.ا، نهادی است که در میان سایر نهادهای حکومتی بیشترین تماس و ارتباط را با مردم و آحاد جامعه دارد. این نهاد به موجب قانون، مسئول تأمین امنیت و آرامش عمومی جامعه است، که وظایف متعددی در زمینه ارائه خدمات انتظامی، پیشگیری از وقوع جرم، کشف جرائم، رویارویی با مجرمان و ... بر عهده دارد. تعدد وظایف و مسئولیت‌های فرماندهی انتظامی ج.ا.ا از یک سو و گستردگی حوزه فعالیت این نیرو در اقصی نقاط کشور از سوی دیگر، سبب شده است که کارکنان این نیرو همواره با تهدیدها و آسیب‌هایی روبرو باشند که بی توجهی به امر صحیح پیشگیری از این آسیب‌ها می‌تواند تضعیف منابع انسانی و شکست مأموریت‌های فرماندهی انتظامی ج.ا.ا را در پی داشته باشد، و به تبع آن هزینه‌های مادی و معنوی قابل توجهی را بر پیکره جامعه وارد کند و امنیت کشور را به مخاطره اندازد.

نیروهای پلیس برای تأمین امنیت و نظم عمومی در جامعه همواره در تعامل با شهروندان و در تقابل با بزهکاران و هنجارشکنان قرار دارند، و رفتار و عمل این نیروها در کارآمدی آنان تأثیر مستقیم دارد. این نیروها اگر از رفتار و اخلاق مناسبی برخوردار نباشند، در فرایند انجام مأموریت‌های سازمانی دچار آسیب می‌شوند، و عملاً کارآمدی خود را از دست می‌دهند، و در پی آن ناامنی در سطح جامعه افزایش می‌یابد. آسیب‌های شغلی در فرماندهی انتظامی ج.ا.ا به حسب تعدد و تنوع در مأموریت‌ها و شرح وظایف سازمانی متفاوت است. این آسیب‌ها را می‌توان به آسیب‌های فردی (جسمی، روانی و معنوی)؛ خانوادگی (روابط با همسر، فرزند، والدین و اقوام و ...)؛ اجتماعی (تعامل با همکاران، جامعه و ...)؛ سازمانی (تجهیزات، امنیت شغلی و ...) دسته‌بندی کرد. برخی آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا را در سه

حوزه «ساختاری»، «رفتاری» و «زمینه‌ای» تقسیم‌بندی کرده‌اند (رحمتی و محبی، ۱۳۹۵، ۱۰۱). جلالی (۱۳۹۴) آسیب‌های شغلی کارکنان شاغل در بخش مواد مخدر را با فرسودگی شغلی و آسیب‌های بدنی در یک راستا دانسته است. صادقی (۱۳۸۸) آسیب‌های کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا را در حوزه سیاسی و مترادف با تهدید در نظر گرفته است. توسلی و مینایی‌راد (۱۳۸۷) و کریمی (۱۳۹۹) در تحقیقاتی مستقل، آسیب‌ها و تهدیدهای کارکنان را با جرائم مهمه در یک راستا قلمداد کرده‌اند.

آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا دارای دامنه‌ای گسترده است، تاجایی که ارتکاب جرم توسط کارکنان به‌عنوان یکی از زیرمجموعه‌های آسیب‌های شغلی به‌شمار می‌آید. در مقابله با آسیب‌های شغلی کارکنان به‌صورت اعم و در سازمان‌هایی مانند فرماندهی انتظامی ج.ا.ا به‌صورت اخص، دو اقدام اصلی متصور است، اقدام اول «پیشگیری از وقوع آسیب شغلی» و اقدام دوم «مجازات متخلفان» است. در این راستا، پیشگیری بر درمان مقدم است. مهم‌ترین راهکار پیشگیری از آسیب‌های شغلی، کاستن یا از بین بردن شرایط، عوامل و انگیزه‌های قابل کنترل و مهار است (قلی‌پور، ۱۳۹۰، ۱۸). بنابراین اقدام‌های صیانتی و پیشگیرانه برای مقابله با تهدیدها و آسیب‌ها می‌بایست از سوی مبادی مختلف صورت گیرد. بررسی مقایسه‌ای نرخ وقوع تخلفات و میزان بروز جرائم مهمه در فرماندهی انتظامی ج.ا.ا نشان می‌دهد که برخی از گونه‌های تخلف در فرماندهی انتظامی ج.ا.ا با رشدی نگران‌کننده مواجه است و علی‌رغم صرف زمان زیاد و انجام اقدام‌های آگاه‌سازی و پیشگیرانه از سوی واحدهای نظارتی حفاظت اطلاعات، بازرسی و عقیدتی سیاسی، کاهش آسیب‌های شغلی کارکنان که در جایگاه پلیس اسلامی انجام وظیفه می‌نمایند، در واحدهای اجرایی، تا رسیدن به نقطه مورد انتظار فاصله داشته و بعضاً از این جهت لطمات روحی و روانی زیادی را متوجه کارکنان و خانواده آنان کرده است، که هزینه‌های مادی و معنوی زیادی را بر پیکره فرماندهی انتظامی ج.ا.ا و امنیت جامعه وارد می‌کند.

آموزه‌های قرآن کریم و روایات اسلامی منابعی مهم و اساسی برای شناخت عوامل مؤثر بر پیشگیری از آسیب‌های شغلی کارکنان به‌شمار می‌روند، زیرا آیات و روایات در بردارنده نکات کامل و جامعی برای نیل انسان به تکامل انسانی است و می‌توانند سازوکارهای علمی و عملی متناسب با شرایط و ظرفیت‌های فرماندهی انتظامی ج.ا.ا را برای کاهش آسیب‌های شغلی فراهم کنند. راهکارهای ارائه‌شده در آموزه‌های قرآن کریم و روایات با تأکید بر سازوکارهای درونی از قبیل تقوا و احساس اینکه انسان همیشه در پیشگاه خدای تعالی حاضر است، به‌عنوان اولویت نخست و تأکید بر سازوکارهای بیرونی و نظارت از بالا به پایین به‌عنوان اولویت بعدی از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند؛ بنابراین، توجه به این آموزه‌ها به‌عنوان مهم‌ترین منبع اعتقادی در بهبود خدمات ارائه‌شده از سوی فرماندهی انتظامی ج.ا.ا ضرورتی انکارناپذیر به‌شمار می‌رود. با توجه به موارد یادشده، تحقیق حاضر می‌تواند مؤلفه‌های راهبردی و منحصر به فرد مورد اهتمام در آموزه‌های قرآن کریم و روایات اسلامی را که از تنوع، گستردگی، پویایی و اثرگذاری فرازمانی و مکانی برخوردار هستند، برجسته کند و تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران را در برنامه‌ریزی برای کاهش آسیب‌های شغلی کارکنان انتظامی یاری دهد. با درک این موضوع، سؤال اصلی تحقیق آن است که «عوامل مؤثر بر پیشگیری از آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا بر مبنای قرآن و روایات کدام‌اند؟»؛ سؤال‌های فرعی تحقیق عبارت‌اند از: عوامل مؤثر بر پیشگیری از آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا بر مبنای آموزه‌های قرآن کریم کدام‌اند؟ عوامل مؤثر بر پیشگیری از آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا بر مبنای روایات امامان معصوم (ع) کدام‌اند؟

پیشینه و مبانی نظری

نجفی و همکاران (۱۳۹۹) در تحقیقی با عنوان «بررسی رابطه آموزش و آسیب‌پذیری شغلی کارکنان پلیس دیپلماتیک» به شناسایی تأثیر ابعاد آموزش بر پیشگیری از آسیب‌پذیری شغلی کارکنان و ارائه راهکارهای کاهش میزان آن با این فرض که بین

آموزش کارکنان پلیس دیپلماتیک و آسیب‌پذیری شغلی آنان رابطه معنی‌داری وجود دارد، پرداختند. نتیجه این تحقیق حاکی از آن است که با احتساب خطای ۰/۰۱ بین میزان آموزش کارکنان پلیس دیپلماتیک (اعضای تیم حفاظتی) و پیشگیری از آسیب‌پذیری شغلی رابطه معنادار وجود دارد، و این آموزش‌ها در کاهش آسیب‌ها تأثیر مثبت داشته است. زارعی و همکاران (۱۳۹۸) در تحقیقی با عنوان «ارتقای سلامت اداری در ناجا، آسیب‌ها و راهکارها (در پرتو بیانیه گام دوم انقلاب)» موضوع سلامت اداری و راهکارهای مؤثر در ارتقای آن را مورد بررسی قرار داده‌اند. نتیجه به‌دست آمده حاکی از آن است که عواملی چون ساختار اداری، فرهنگی، اجتماعی و نهادهای نظارتی از عوامل اصلی تأثیرگذار بر سلامت نظام اداری در فرماندهی انتظامی ج.ا.ا هستند، که باید برای ارتقای سلامت نظام اداری تقویت شوند. محمدی (۱۳۹۷) در تحقیقی با عنوان «نقش آموزه‌های دینی و اعتقادی در پیشگیری از جرم» اسناد دینی و آرای علمای مسلمان را در خصوص موضوع مورد بررسی قرار داده است. نتیجه این تحقیق نشان داد که تعالیم و آموزه‌های اسلامی در همه زمینه‌های اخلاقی، معنوی و اجتماعی به دغدغه‌های بشر پاسخ مطلوب داده است، و نصب‌العین قرار دادن این آموزه‌ها تأثیر مطلوبی بر پیشگیری از جرم دارد. پاک‌نهاد (۱۳۹۶) در تحقیقی با عنوان «راهکارهای صیانت از کارکنان ناجا در مقابله با آسیب‌ها با استفاده از آموزه‌های دینی» سوءرفتار و آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا را در حوزه اعتقادی، اخلاقی، رفتاری، سیاسی، اجتماعی، نظامی و اداری مورد بررسی قرار داده است. یافته‌های تحقیق نشان داد که آیات قرآن کریم و روایات اسلامی برای پیشگیری و مقابله با ضعف‌ها و مشکلات موجود در این حوزه، راهکارهای عملی مطلوبی از قبیل نظارت و اشراف بر نیروها، توجیه و آموزش آن‌ها، برخورد قانونی و انضباطی، افزایش ظرفیت‌ها و مهارت‌ها، تقویت باورها و عزت‌نفس ارائه کرده است.

مویر و همکاران^۱ (۲۰۲۰) در تحقیقی با عنوان «آسیب‌های شغلی در میان کارکنان پلیس، الگوها و عوامل مؤثر در حوزه قضایی استرالیا» حوادث بالقوه آسیب‌زا که پلیس را در معرض آسیب جسمی و روحی قرار می‌دهد، مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج به‌دست‌آمده از شواهد بین‌المللی نشان داد که پلیس نسبت به دیگر مشاغل از آسیب‌ها و حتی جراحات جسمی بالاتری برخوردار است، و در این میان مردان گروه سنی ۳۵ تا ۴۴ سال بیشترین میزان آسیب‌دیدگی جسمی و روانی را متحمل شده‌اند. همچنین افسران جوان نسبت به دیگر گروه‌های سنی در معرض مفاسد و جرائم شغلی بیشتری قرار دارند. محققان پیشنهاد کردند که از افسران باتجربه در مناصب شغلی حساس استفاده شود و نظارت بیشتری بر کارکنان پلیس اعمال گردد. شانون و کولی^۲ (۲۰۱۷) در تحقیقی با عنوان «ماهیت و بار آسیب شغلی در میان مشاغل مختلف پلیس، اورژانس و آتش‌نشانی، یک مطالعه گذشته‌نگر در سه سازمان استرالیا» آسیب‌های مشاغل یادشده را بررسی کردند. یافته‌های تحقیق نشان داد که کارکنان پلیس نسبت به کارکنان اورژانس و آتش‌نشانی بیشتر در معرض آسیب‌های روانی قرار دارند. میزان اخذ رشوه در بین نیروهای پلیس به مراتب بیش از دو سازمان دیگر است. آسیب‌های خانوادگی هر سه سازمان در یک سطح و برابر ارزیابی شد؛ و اعلام شد که کارکنان پلیس نسبت به کارکنان آتش‌نشانی و اورژانس خشونت و پرخاشگری بیشتری از خود نشان می‌دهند. بورچفیل^۳ (۲۰۱۷) در تحقیقی با عنوان «آسیب‌های شغلی در بین افسران پلیس» خطرات جسمی، روانی و اجتماعی پلیس را مورد بررسی قرار داده است. یافته‌های تحقیق نشان داد که تقریباً ۲۵٪ افسران پلیس از احساس خستگی مفرط (استرس، ناامیدی، معنویت پایین) رنج می‌برند، و همان افراد زمینه ابتلا به آسیب‌ها و تخلفات اداری را دارند. همچنین افسرانی که احساس شادابی و نشاط کمتری دارند بیشتر از بقیه در معرض آسیب‌های شغلی و جرائم سازمانی قرار دارند.

1. Muir & HouyPrang & Sheppar and Sharon
2. Shannon & Collie
3. Burchfiel

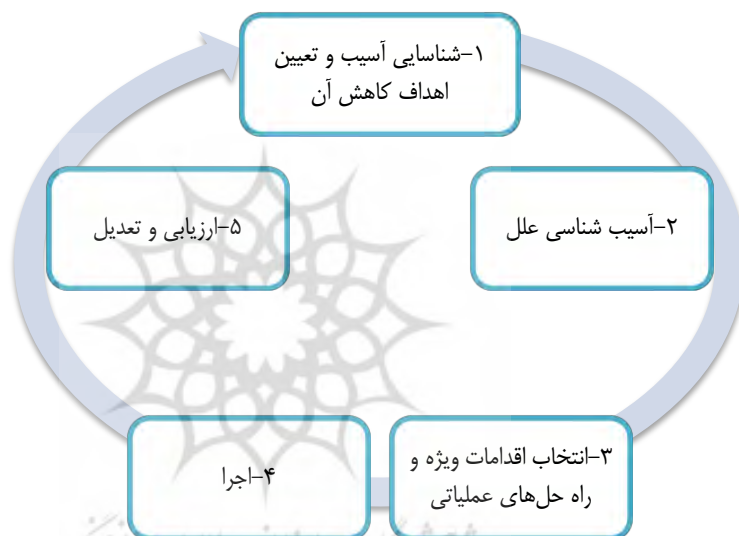
نتایج تحقیق‌های داخلی بر این امر تأکید دارند که آموزه‌های قرآنی و روایی برای پیشگیری از آسیب‌های شغلی راهکارهای عملی مطلوبی از قبیل تقویت باورهای دینی و عزت نفس ارائه کرده‌اند. همچنین نظارت بر عملکرد و آموزش کارکنان در جلوگیری از آسیب‌های شغلی نقش بسزایی دارند. تحقیق‌های خارجی در خصوص آسیب‌های شغلی پلیس، بر آسیب‌های روانی شدید و ارتکاب گونه‌های مختلف فساد در مقایسه با دیگر مشاغل تأکید نموده‌اند.

به‌منظور روشنگری در خصوص ماهیت و ابعاد موضوع در این بخش به بررسی مبانی نظری و تجربی تحقیق می‌پردازیم.

پیشگیری: «پیشگیری» در لغت به معنای جلوگیری، دفع، منع سرایت مرض از پیش، تقدم به حفظ، صیانت، حفظ صحت، جلوگیری از بروز مرض گرفتن» آمده است (معین، ۱۳۸۱، ۳۹۶). از معانی «پیشگیری کردن» دفع، جلوگیری کردن، مانع گشتن و منع کردن است (دهخدا، ۱۳۷۷، ۵۹۹۱). از نظر مفهومی پیشگیری دارای دو بُعد است، ۱- به معنای «پیش‌دستی کردن، پیشی گرفتن و به جلوی چیزی رفتن» و ۲- به معنای «آگاه کردن، خبر چیزی را دادن و هشدار دادن» است. پیشگیری از آسیب‌های شغلی با اهداف مختلفی صورت می‌گیرد، که مصداق تمام آن‌ها را می‌توان در «تحقق جامعه‌ای با هویت اسلامی» خلاصه کرد. جامعه‌ای که در آن تمام دستورات الهی مورد عمل قرار می‌گیرد و از نواهی، اجتناب می‌شود. یکی از مهم‌ترین اصول پیشگیری برخورد قاطع از سوی دستگاه‌های مرتبط از جمله فرماندهی انتظامی ج.ا.ا می‌باشد که لازم است در امر پیشگیری از تخلفات تمام توان خویش را به کار گیرد.

پیشگیری از تخلفات از چند جنبه قابل تقسیم‌بندی است. یکی از مشهورترین تقسیم‌بندی‌ها، را «کاپلان» با عنوان پیشگیری سه‌گانه انجام داده است. در این تقسیم‌بندی، سه روش اصلی پیشگیری از تخلفات مورد بررسی قرار می‌گیرد، که از نظریه «اپیدمیولوژی» پزشکی اقتباس شده است. کاپلان معتقد است که پیشگیری شامل سه سطح است (صبح‌دل، ۱۳۹۶، ۹۵). سطح اول پیشگیری شامل مجموعه اقدامات،

سیاست‌ها و برنامه‌هایی است که سعی در تغییر و کنترل شرایط فیزیکی و اجتماعی دارد، تا با بهبود بخشیدن به شرایط اجتماعی از ارتکاب هر نوع تخلفی پیشگیری کند. (رجبی پور، ۱۳۸۴، ۲۰). سطح دوم شامل تلاش‌های پیشگیرانه برای کنترل افراد آسیب پذیر است (بیات و همکاران، ۱۳۸۷، ۲۵). سطح سوم شامل اقدام‌های پیشگیرانه برای جلوگیری از تکرار تخلف و بازسازی متخلفان است. این نوع پیشگیری شامل برنامه‌هایی از قبیل مشاوره در گروه‌های گوناگون می‌شود (زینالی، ۱۳۸۱، ۱۰۲) (شکل ۱).

شکل ۱. فرایند علمی پیشگیری از آسیب‌های شغلی (منبع، قنبری، ۱۳۹۵، ۴۸۲)

پیشگیری از آسیب و فساد شغلی مبتنی بر تدابیری است که به موجب آن می‌توان از وقوع فساد در آینده جلوگیری کرد. نهادینه کردن راهکارهایی که جانشین مجازات شوند، به مراتب بیش از انتشار و اجرای قوانین در تعالی اخلاقی جامعه تأثیر دارند.

جدول زیر حاوی برخی عوامل و شاخص‌های پیشگیرانه است (جدول ۱).

جدول ۱. عوامل و شاخص‌ها در پیشگیری از آسیب‌های شغلی (بیکر و دمروتی، ۲۰۱۷)^۱

شاخص‌ها	عوامل پیشگیری از آسیب‌های شغلی
<ul style="list-style-type: none"> - تقدیر عینی و عملی از کارکنان دارای صحت عمل - ایجاد امنیت شغلی - رعایت احترام، حفظ منزلت و شخصیت کارکنان - به وجود آوردن محیط مناسب برای همکاری و رقابت سالم - پرداخت حقوق و دستمزد مناسب - امکان ارتقا به پست‌های بالاتر براساس عملکرد مطلوب - پرداخت مزایای جانبی 	انگیزش
<ul style="list-style-type: none"> - ارائه آموزش‌های رسته‌ای نوین - آموزش در زمینه برخورد مناسب و تحلیل رفتار ارباب رجوع - ارائه آموزش‌های اعتقادی، دینی و ... - آگاه ساختن کارکنان از پیامدهای دریافت رشوه، اخاذی و ... - استفاده از روش‌های آموزشی ضمن خدمت (فیلم، سخنرانی و ...) - ارائه آموزش‌های متناسب با نوع مسئولیت - آموزش قوانین و مقررات در زمینه چگونگی برخورد با کارکنان متخلف 	آموزش
<ul style="list-style-type: none"> - مشارکت دادن کارکنان در تصمیم‌گیری‌ها - واگذاری اختیار تصمیم‌گیری - آسان‌سازی دستیابی به هدف‌های مشترک - ایجاد تعهد و تعلق به سازمان - رعایت دقیق قوانین و مقررات - ایجاد اعتماد و صمیمیت - کاهش تعرض در محیط کار - تقویت اعتماد به نفس در کارکنان 	سبک رهبری

آسیب شغلی: «آسیب» در لغت به معنای گزند، صدمه، عیب، زیان و ضرر و یا نقصی که با ضربت و زخم پیدا شود (معین، ۱۳۸۱، ۴۷). آسیبی که دیدگاه قرآنی و روایی آن را مدنظر قرار می‌دهد مفهومی فراتر از مفهوم لغوی دارد، و آن عبارت است از: حالت و وضعیتی که هرگاه در چیزی پدید آید از ارزش و بهایش می‌کاهد و بر کارآمدی آن تأثیر می‌گذارد. امیرمؤمنان امام علی (ع) در نامه ۵۳ نهج البلاغه درباره لزوم دقت کارگزاران در امور رعیت و پرهیز از آسیب‌های شغلی می‌فرماید، «إِيَّاكَ وَالْإِسْتِثَارَ بِمَا النَّاسُ فِيهِ أَسْوَةٌ وَالتَّعَابِي عَمَّا تُعْنَى بِهِ مِمَّا قَدْ وَصَحَ لِلْعِيُونِ فَإِنَّهُ مَا خُوذُ مِنْكَ لِغَيْرِكَ وَعَمَّا قَلِيلٍ تَنْكَشِفُ عَنْكَ أَعْطِيَهُ الْأُمُورِ وَ يَنْتَصِفُ مِنْكَ لِلْمَظْلُومِ» (ابن ابی الحدید، ۱۴۰۴، ۱۱۳/۱۷). «مبادا از آنچه همه مردم در آن برابر و شریک‌اند برای خود امتیازی قائل شوی، یا از آنچه در برابر چشم همه است صرف نظر کنی، و در تخلف و ظانف دست‌گاہ خود را به نفهمی بزنی، زیرا مسئولیت بر تو است و سود را دیگران می‌برند، و به‌زودی پرده از کارها برداشته می‌شود و انتقام مظلوم از ظالم گرفته می‌شود» (هاشمی خویی، ۱۴۰۰، ۳۱۹/۲۰). در بحث آسیب‌های شغلی پلیس، عملی از سوی قانون جرم به حساب آمده و قابل مجازات است که به جهت فرصت ایجادشده در جریان یک شغل قانونی انجام شود. جرائم شغلی به چهار دسته تقسیم می‌شوند: اول، جرائم شغلی «سازمانی» که شامل جرائمی می‌شود که به نفع یک سازمان کارفرمایی صورت پذیرد. در این نوع از جرم به جای مجرمان این کارفرمایان هستند که از عمل مجرمانه سود می‌برند. دوم، جرائم شغلی «اقتدار دولتی» است. این گونه از جرم مستلزم آن است که مجرمان از نظر قانونی دارای اختیارات دولتی مستقل برای وضع یا اجرای قوانین یا فرمان دادن به دیگران برای ارتکاب جرم باشند. سوم، جرائم شغلی «حرفه‌ای» است. این نوع از جرم شامل مواردی می‌شود که در چهارچوب اعتمادهای حرفه‌ای مرتبط با مشاغل انجام می‌شود. چهارم، جرائم شغلی «انفرادی» که شامل تمام جرائم باقی‌مانده است که سه دسته دیگر شامل آن‌ها نمی‌شوند (گرین^۱، ۱۹۹۰، ۱۲۷). منظور از آسیب‌های شغلی،

اموری است که کارکنان پلیس هنگام انجام دادن وظیفه، به دلایلی از قبیل بی‌توجهی به قوانین و سختی کار با هدف جلب منافع نامشروع و تحصیل حرام، ناآشنایی با قوانین و مواردی مشابه با آن‌ها روبرو می‌شوند (هاتفی، ۱۳۸۹، ۸۱). برخی از محققان مانند کریمی (۱۳۹۹) در تحقیقات مستقل، آسیب‌ها و تهدیدهای کارکنان را با تخلفاتی از قبیل ارتشاء، اختلاس، تبانی و سوءاستفاده از موقعیت شغلی در یک راستا قلمداد کرده‌اند.

جدول ۲. شایع‌ترین آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا. (سیدتاج‌الدینی، ۱۳۸۹)

نوع آسیب شغلی	مصادیق آسیب‌های شغلی
تبانی (به‌استثنای مسائل امنیتی و مواد مخدر)	باندهای جعل، قاچاقچیان (انسان، عتیقه‌جات، مشروبات، سوخت، کالا، ارز، اقلام ضد فرهنگی)
آسیب‌های مالی	ارتشا- اخاذی- اختلاس
مواد مخدر	استعمال مواد مخدر - تبانی با قاچاقچیان و توزیع کنندگان مواد مخدر - خرید و فروش مواد مخدر - حمل و نگهداری مواد مخدر
آسیب‌های اخلاقی	زنا (محصنه، عادی، به‌عنف) و لواط - شرب خمر - جلسات لهو و لعب - منافی عفت (غیر از زنا و لواط)
اقدام علیه اشخاص (حقوق شهروندی)	ایراد ضرب و جرح - دگرزنی (تیراندازی منجر به جرح - تیراندازی منجر به فوت (قتل) - خودزنی منجر به جرح - خودزنی منجر به فوت (خودکشی) - حوادث و سوانح) - ورود غیرقانونی - توقیف و حبس غیرقانونی
آسیب‌های امنیتی	جاسوسی
گزارش برخلاف تکالیف نظامی	گزارش خلاف واقع به فرماندهان و کتمان حقیقت

در این پژوهش، مهم‌ترین آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا. به استناد تحقیق‌های بررسی شده در چهار محور با عنوان «رشوه و ارتشاء»، «رابطه نامشروع»، «تبانی» و «سوءاستفاده از موقعیت شغلی» مورد بررسی قرار گیرد.

رشوه و ارتشاء: واژه «رشوه» و «ارتشاء» در فرهنگ‌های لغت به معانی گوناگونی به کار رفته است. از مجموع نظرات لغت‌شناسان چنین برمی‌آید که واژه: «رشوه» عبارت است از: دادن چیزی به طمع صدور حکمی و یا تسریع انجام کاری و یا رسیدگی به آن خارج از نوبت و حتی برای احقاق حقی و دفع باطلی و یا عکس آن یعنی احیای باطل و از بین بردن حق دیگران است. در تمام این موارد، اخذ رشوه و اعطای آن حرام است و در عرف جامعه همه این موارد از مصادیق رشوه محسوب می‌شوند. در اصطلاح فقها غالباً رشوه در مورد حکم و قضاوت است، لکن حرمت همه این موارد از ضروریات فقه، بلکه از ضروریات اسلام محسوب می‌شود (جعفری لنگرودی، ۱۳۸۰، ۳۳۶). در قرآن کریم درباره حرام خواری آمده است که وَ تَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يَسَارِعُونَ فِي الْأَيْمِ وَالْعُدْوَانِ وَأَكْلِهِمُ السُّخْتِ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ (مائده، ۶۲). و بسیاری از آنان را می‌بینی که در گناه و تعدی و حرام‌خواری خود شتاب می‌کنند. واقعاً چه اعمال بدی انجام می‌دادند؛ و در ادامه آیه می‌خوانیم که لَوْ لَا يَنْهَاهُمُ الرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَنْبِيَاءُ عَنْ قَوْلِهِمُ الْأَيْمِ وَالْعُدْوَانِ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ (مائده، ۶۳). چرا الهیون و دانشمندان، آنان را از گفتار گناه [آلود] و حرام‌خواری‌شان باز نمی‌دارند؟ راستی چه بد است آنچه انجام می‌دادند. امام صادق (ع) درباره رشوه‌خواری می‌فرماید، «إِنَّ مِنْ أَكْلِ السُّخْتِ سَبْعَةٌ، الرَّشْوَةُ فِي الْحُكْمِ...» (عیاشی، ۱۳۸۰، ۳۲۱/۱). هفت مورد از مصادیق حرام‌خواری است، گرفتن رشوه در قضاوت... . امیرمؤمنان امام علی (ع) در مذمت رشوه می‌فرماید، «أَيَّمَا وَالِ احْتَجَبَ عَنْ حَوَائِجِ النَّاسِ احْتَجَبَ اللَّهُ عَنْهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَعَنْ حَوَائِجِهِ وَإِنْ أَخَذَ هَدِيَّةً كَانَ عُقُوبًا وَإِنْ أَخَذَ رِشْوَةً فَهُوَ مُشْرِكٌ» (ابن بابویه، ۱۴۰۶، ۲۶۱). هر حکمرانی که خود را برای برنیارودن نیازمندی‌های مردمان پوشیده بدارد، خدا در روز قیامت از او و نیازمندی‌هایش پوشیده خواهد ماند؛ و اگر هدیه قبول کند خیانت (و سرقت) کرده است، و اگر رشوه بگیرد مشرک است.

در اصطلاح قانون، رشوه قبول وجه یا مالی است که کارکنان دولت و سایر کارکنان مصرح در قانون به سبب انجام وظیفه دریافت می‌کنند. با توجه به تعریف فوق‌هبه،

هدیه، تحفه و قرض الحسنه مشمول این حکم نمی‌شود (بازگیر، ۱۳۷۶، ۲۳۲). در دنیای امروز، اگرچه توجه به قوانین و مقررات و نیز مجازات‌هایی که از این قوانین، استنباط و اجرا می‌شوند، تا حدود بسیاری می‌توانند از میزان و شدت رشوه و ارتشاء در سطح جامعه بکاهند؛ اما باید توجه داشت که مجازات‌ها تنها می‌توانند به‌طور سطحی و نه عمقی، از شیوع آن جلوگیری کنند. (ربیعی و بیگدلی، ۱۳۹۰، ۶۵). رشوه‌خواری به‌عنوان یکی از مصادیق فساد پلیس باعث توسعه جرم در سطح جامعه می‌شود. به‌نحوی که مجرمان با احساس امنیت در چنین شرایطی امنیت جامعه را بیش‌ازپیش به مخاطره می‌اندازند. یک نظریه وجود دارد که رشوه‌خواری پلیس زمانی زیاد می‌شود که نیروهای متخلف مطمئن شوند نظام حاکم آنان را به خاطر این تخلف مجازات نمی‌کند (سولار^۱، ۲۰۱۵، ۳۸۲). از این‌رو، ضروری است که به‌طور قاطع و اصولی با هرگونه رشوه و ارتشاء، مبارزه و مقابله شود؛ اما این امر زمانی می‌تواند به طرز مطلوب و منطقی تحقق یابد که مطالعه و بررسی واقعی و کاربردی بر روی علل و زمینه‌های ارتکاب تخلف از جمله رشوه و ارتشاء صورت پذیرد.

رابطه نامشروع: واژه «نامشروع» به معنای «خلاف شرع»، «ناروا»، «ممنوع»، «حرام» و «غیرقانونی» است (دهخدا، ۱۳۷۷، ۲۲۲۵۰). در فرهنگ معین آمده است که آنچه خلاف شرع است، حرام، غیرقانونی... و رابطه نامشروع، به طریق غیرشرعی رابطه جنسی یافتن (معین، ۱۳۸۱، ۱۹۰۶). در مفهوم لغوی نیز رابطه یعنی ربط دادن، پیوستگی، برستن و... است. خدای تعالی در قرآن کریم در این باره می‌فرماید، «وَلَا تَقْرَبُوا الزَّوْجَ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا» (اسراء، ۳۲). و به زنا نزدیک مشوید، چراکه آن همواره زشت و بد راهی است. در موضع دیگری از قرآن کریم درباره رابطه نامشروع آمده است که «وَالَّذِينَ... لَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا» (فرقان، ۶۸). و کسانی که... زنا نمی‌کنند، و هر کس اینها را انجام دهد سزایش را دریافت خواهد کرد. پیامبر اعظم (ص) در

مذمت زنا فرمود، الزَّانَا يورثُ الْفَقْرَ وَ يَدْعُ الدِّيَارَ بَلْآقِعَ. (مجلسی، ۱۴۰۶، ۴۳۷/۹). زنا موجب فقر و تنگدستی است و آبادی‌ها را بدون سکنه باقی می‌گذارد.

از جمله مسائلی که در قوانین جمهوری اسلامی ایران، جرم تلقی می‌شود، «رابطه نامشروع» است، که با عنوانی چون جرائم ضد عفت و نیز اخلاق عمومی معرفی می‌شود. از منظر قانونی و برابر ماده ۷۳۶ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات)، هرگاه زن و مردی که بین آن‌ها علقه زوجیت نباشد، مرتکب روابط نامشروع یا عمل منافی عفت غیر از زنا از قبیل تقبیل یا مضاجعه شوند، این رابطه را رابطه نامشروع گویند (جوانمرد، ۱۳۹۵، ۳۸). در مفهوم عام، رابطه نامشروع به رابطه‌ای گفته می‌شود که روابط دو جنس مخالف از حدود شرعی و نیز به تبع آن قانونی خود تجاوز کرده و به حریم خصوصی افراد وارد شود و این لفظ «رابطه نامشروع» در مقابل «رابطه مشروع» که ارتباط صحیح و شرعی بین زن و مرد است به کار می‌رود؛ و نیز می‌توان هرگونه برقراری ارتباط که خارج از محدوده شرعی روابط زن و مرد تعریف شده باشد را رابطه نامشروع به حساب آورد و آن را جرم‌انگاری نمود؛ آن‌چنان که در قانون ما این‌گونه است (میرمجیدی و غلاملو، ۱۳۹۷، ۴۴۹).

تبانی: تبانی به معنای با یکدیگر قرار دادن و بیشتر به معنای تبانی علیه ثالث، مواضعه نهانی، پیمان بستن (دهخدا، ۱۳۷۷، ۶۳۴۵)، پنهانی پیمان بستن (معین، ۱۳۸۱، ۱۰۵۹)، مقدمه چینی و زمینه‌سازی است (عمید، ۱۳۹۸، ۳۵۲). منظور از تبانی، توافق بین دو یا چند نفر برای ارتکاب جرم است (ذاکر حسین، ۱۳۹۹، ۱۷۸). در قرآن کریم درباره تبانی یهودیان برای تضعیف اسلام آمده است که «وَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمِنُوا بِالَّذِي أُنزِلَ عَلَيَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَجْهَ النَّهَارِ وَ اكْفُرُوا آخِرَهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ» (آل عمران، ۷۲). در شأن نزول این آیه نقل شده است که دوازده نفر از دانشمندان یهودی خبیر، تبانی کردند که در آغاز روز به آنچه بر مؤمنان نازل شد، ایمان بیاورند، و در پایان روز انکار کنند؛ شاید مسلمانان از اسلام برگردند، و این‌گونه اندیشیدند که علت بازگشت خود را عدم تطابق محمد (ص) با پیامبر موعود، عنوان کنند، که قرآن کریم در این خصوص به

مسلمانان هشدار داده است (طبرسی، ۱۳۷۲، ۷۷۴/۲-۷۷۳). امیرمؤمنان امام علی (ع) در نکوهش تبنانی فرمود، «... آنچه خدا بر عهده علما گذاشته این است که به هنگام سیری ستمگر و گرسنه ماندن ستمکش قرار (و تبنانی با سرمایه‌داران)، نداشته باشند» (حکیمی، ۱۳۸۰، ۱۴۵/۶).

قانون مجازات اسلامی در فصل شانزدهم و ماده ۶۱۰ در ارتباط با اجتماع و تبنانی برای ارتکاب جرائم اشعار می‌دارد که هرگاه دو نفر یا بیشتر اجتماع و تبنانی کنند که جرائمی بر ضد امنیت داخلی یا خارجی مرتکب شوند یا وسایل ارتکاب آن را فراهم نمایند در صورتی که عنوان محارب بر آنان صادق نباشد به دو تا پنج سال حبس محکوم خواهند شد (رحمت و حسینی‌پور، ۱۳۹۵، ۴). تبنانی را به دو نوع تبنانی چرخشی و تبنانی زنجیره‌ای تقسیم می‌کنند. در تبنانی چرخشی یک نفر به تنهایی با تک‌تک افراد گروه تماس می‌گیرد و به‌طور جداگانه با هر یک از آن‌ها توافق می‌کند بدون آنکه آن افراد هیچ تماسی با یکدیگر داشته باشند. در تبنانی زنجیره‌ای نفر اول با نفر دوم، نفر دوم با نفر سوم، نفر سوم با نفر چهارم و به همین ترتیب سایر افراد با یکدیگر تبنانی می‌کنند (ذاکر حسین، ۱۳۹۹، ۱۸۳). در هر دو نوع تبنانی لازم است ثابت شود که طرفین در پی رسیدن به یک مقصود مشترک بوده‌اند. نوعی دیگری از تبنانی، به تبنانی جمعی معروف است که در آن همگی افراد اجتماع کرده و متعاقب تبادل نظر به توافق و تبنانی برسند (سالاری، ۱۳۸۷، ۲۰۲). بنابراین به‌مجرد وقوع توافق اعم از چرخشی، زنجیره‌ای و یا جمعی رکن مادی تبنانی تحقق خواهد یافت (غلام جمشیدی و همکاران، ۱۳۹۲، ۵۹). باید توجه داشت که نفس اجتماع و تبنانی، جرم نیست ولی اگر علیه امنیت داخلی یا خارجی واقع شود، به جهت مخاطراتی که ممکن است در نتیجه انجام فعل یا افعال مجرمانه مورد توافق برای جامعه به‌وجود آورد جرم محسوب می‌شود. تبنانی علیه امنیت از جمله جرائم مانع و به‌منظور جلوگیری از ارتکاب جرائم شدیدتر علیه امنیت ملی کشور، جرم انگاری شده است (حبیب‌زاده و مؤمنی، ۱۳۸۹، ۱۳۸). انگیزه اساسی دولت‌ها از جرم انگاری تبنانی علیه امنیت، حفظ امنیت عمومی و پیشگیری از وقوع

جرایم علیه امنیت است. در حقوق ایران، «تبانی» اولین بار در قانون عمومی ۱۳۰۴ جرم‌انگاری شد. مواد ۱۶۸ و ۱۶۹ قانون مجازات عمومی واژگان اجتماع و مواضعه را در معنای تبانی به کار برده است. بر اساس این ماده، اجتماع و تبانی برای ارتکاب جنحه و جنایت بر ضد نوامیس، نفوس، اموال و همچنین جنایت علیه امنیت داخلی مملکت یا بر ضد اساس حکومت ملی و آزادی و بر ضد امنیت خارجی مملکت جرم محسوب می‌شوند (رضوی و همکاران، ۱۳۹۸، ۱۴۷).

سوءاستفاده از موقعیت شغلی: سوءاستفاده از موقعیت شغلی عبارت از سوءاستفاده از عنوان حرفه‌ای شغل، کارت شناسایی، لباس نظامی برای مقاصد غیرقانونی و انجام اموری خارج از وظیفه و مأموریت خود است (بیگدلی، ۱۳۹۸، ۳). خدای تعالی در قرآن کریم درباره استفاده راهبان مسیحی از موقعیت خود برای دست‌اندازی به اموال مردم می‌فرماید، *يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْأَخْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لَيَأْكُلُونَ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَتَّقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ* (توبه، ۳۴). ای کسانی که ایمان آورده‌اید! بسیاری علمای یهودی و مسیحی (با سوءاستفاده از موقعیت خود) اموال مردم را به ناحق می‌خورند و آنان را از راه خدا باز می‌دارند و کسانی که طلا و نقره می‌اندوزند و آن را در راه خدا انفاق نمی‌کنند، پس آنان را به عذابی دردناک، بشارت بده. علمای یهود به خاطر منافع مادی خود، حق را کتمان کردند و به حقانیت دین اسلام اعتراف نکردند، یا رشوه گرفتند و گناه بخشودند، یا تفتیش عقاید کرده و به دیگران تهمت زدند. سوءاستفاده از موقعیت‌ها، حرام است و بزرگ‌ترین خطر برای علمای دین، فساد مالی است. «لَيَأْكُلُونَ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ» (کسانی که متوکی موقوفات‌اند و آن‌ها را در مسیر اهداف وقف شده مصرف نمی‌کنند، از مصادیق این آیه می‌باشند). (قرائتی، ۱۳۸۸، ۴۱۲/۳). امام باقر (ع) از پیامبر اعظم (ص) نقل می‌کند که ایشان فرمود، *خَمْسَةٌ لَعْنَتُهُمْ وَكُلُّ نَبِيٍّ مُّجَابٍ... الْمُسْتَأْتِرُ بِالْفُلَىٰ وَ الْمُسْتَجِلُّ لَهُ* (کلینی، ۱۴۰۷، ۲۹۳/۲). پنج کس هستند که من و هر پیامبر مستجاب‌الدعوه‌ای، آنان را لعنت کرده است... کسی که اموال عمومی را، به خود

منحصر سازد و [تصرف در] آن را [به نفع خود] حلال شمارد. در ماده ۱۲۶ قانون مجازات جرائم نیروهای مسلح سوءاستفاده از موقعیت شغلی را برای نیروهای مسلح با شرایط مندرج در آن جرم تلقی و حداکثر تا دو سال حبس برای آن مقرر داشته است اما جرم بودن عمل را منوط به «استفاده برای مقاصد غیرقانونی» کرده و این قید از نظر مفهوم و مصداق دارای ابهام است، که تصمیم‌گیری را برای مرجع قضایی دشوار می‌نماید (بیگدلی، ۱۳۹۸، ۴).

روش

این تحقیق از نظر هدف، کاربردی و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها، کیفی مبتنی بر تحلیل مضمون است. به منظور شناسایی عوامل مؤثر بر پیشگیری از آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا بر مبنای آموزه‌های قرآن کریم و روایات اسلامی در بخش اسنادی و استحصال بروندهای حاصل از متون و منابع، تحلیل مضمون انجام شد. به این ترتیب که داده‌های کیفی بارها مرور شده و پس از آشنایی و تسلط بر داده‌های کیفی، داده‌ها سازمان‌دهی و به کدگذاری متون پرداختیم. در فرایند انجام تحقیق قرآن کریم و تفاسیر معتبری از قبیل *تفسیر المیزان* اثر سید محمدحسین طباطبایی، پیام قرآن تألیف ناصر مکارم شیرازی، *تفسیر نمونه* اثر ناصر مکارم شیرازی، *تفسیر نور* اثر محسن قرائتی و همچنین کتب معروف نقل حدیث از پیامبر اسلام (ص) و امامان معصوم (علیه السلام) همچون *نهج البلاغه*، *صحیفه سجاده*، *وسایل الشیعه*، *بحار الانوار* و *مستدرک الوسائل* مورد استفاده قرار گرفتند. در این راستا، ابتدا با مراجعه به آیات قرآن کریم، تفاسیر معتبر و اسناد روایی معتبر، آیات و روایاتی که در حوزه پیشگیری از گناه، تخلف و آسیب‌های شغلی مطرح بوده و یا قابل تعمیم به حوزه آسیب‌های شغلی بوده‌اند، احصا شده و در ادامه کدگذاری آن‌ها انجام شد. سپس کدهای مشابه در یک طبقه قرار گرفته و برای هر طبقه، عنوانی که نمایانگر کل کدهای همان طبقه باشد انتخاب شد. در نهایت، با توجه به میزان فراوانی مقوله‌های شناسایی شده و با الهام گرفتن از پیشینه پژوهش، مقوله‌های اصلی و فرعی مربوط به عوامل مؤثر بر پیشگیری از آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا بر مبنای آموزه‌های قرآنی و روایی احصا شد.

شناخت و صورت‌بندی عوامل مؤثر بر پیشگیری از آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا. در قرآن کریم و احادیث منقول از امامان معصوم (ع) مبتنی بر گزاره‌ها و متونی است که در آن هر اقدامی که منجر به بروز و ظهور فعل قبیحه و عمل رذیله می‌شود. از نرم‌افزار بوریحان^۱ برای فیش‌برداری، گردآوری و مدیریت داده‌ها و از نرم‌افزار مکس کیودی‌ای^۲ برای سازماندهی، مقایسه و تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد. به منظور افزایش ضریب پایایی داده‌های احصا شده، مطالب در دو مرحله، یکی پس از آنکه حدود ۵۰ درصد کدگذاری تکمیل شد و دیگری در خاتمه کار، مورد بازبینی قرار گرفت. همچنین برای کسب اطمینان بیشتر نسبت به جامع و مانع بودن مؤلفه‌های احصا شده، با مراجعه به خبرگان، نظر ایشان را درباره صحت و جامع و مانع بودن مؤلفه‌ها و تفسیر ارائه شده درباره آن‌ها اخذ گردید.

یافته‌ها

در این بخش، یافته‌های تحقیق به ترتیب سؤال‌های مطرح شده ارائه شده است. مصادیق و مضامین پایه احصا شده از آیات و روایات به شرح جدول‌های زیر است.

جدول ۳. مضامین پایه و سازمان‌دهنده پیشگیری از آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا. بر مبنای آیات قرآن کریم

پوشش محتوایی	حوزه محتوایی	پایان گزاره	آغاز گزاره	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه	منبع	مصادیق
۳۸/۰	۱۳	۲	۲	نظارت اجتماعی	نظارت اجتماعی موجب پیشگیری از تخلف در جامعه و به تبع آن پیشگیری از آسیب‌های شغلی در سازمان‌هاست	بقره، ۲۵۱	اگر خدا برخی مردم را در مقابل بعضی دیگر برنمی‌انگیخت فساد روی زمین را فرامی‌گرفت.
۵۶/۰	۱۹	۳	۳	سیستم تنبیه	یک راهکار برای	نساء، ۱۴	هر کس معصیت خدا و

پوشش محتوایی	حوزه محتوایی	پایان گزاره	آغاز گزاره	مضمون سازمان دهنده	مضمون پایه	منبع	مصادق
				عادلانه	اجتناب از قانون شکنی «تنبيه» است و سازمان ها می بایست برای هر تخلفی مجازات متناسب را تدوین و ابلاغ نمایند.		رسول کند و از حدود و مقررات الهی تجاوز نماید خداوند متعال او را در آتش جهنم می اندازد که در آن جاودان خواهد ماند و نیز برایش عذاب خوارکننده هست.
۵/۰	۱۷	۴	۴	صبر و کنترل امیال	نقش صبر و کنترل امیال در پرهیز از گناه موضوعی است که می بایست در غالب مباحث اعتقادی و رفتاری برای کارکنان تبیین شود.	نساء، ۲۵	... صبر کردن برای تان بهتر است و خداوند بخشنده و مهربان است.
۵/۰	۱۷	۵	۵	دوری از هوی و هوس	پیروی از هوی و هوس عامل سوق به سوی گناه و منشأ آسیب های شغلی است از این روی می بایست شناخت این رذیله برای کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا. مورد تأکید قرار گیرد.	نساء، ۲۷	... کسانی که از هوس ها پیروی می کنند، می خواهند که شما به انحرافی بزرگ تمایل پیدا کنید.
۷۷/۰	۲۶	۶	۶	علم و یقین به	علم و یقین به	نساء، ۳۳	خداوند بر هر چیزی

پوشش محتوایی	حوزه محتوایی	پایان گزاره	آغاز گزاره	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه	منبع	مصادق
				معارف اسلامی	معارف اسلامی در پیش‌گیری از آسیب‌های شغلی حائز توجه است.		شاهد و ناظر است.
۹۱/۰	۳۱	۷	۷	اعتقاد به نامحدود بودن علم الهی	باور عمیق و اعتقاد به نامحدود بودن علم الهی در پیش‌گیری از آسیب‌های شغلی حائز توجه است.	آل‌عمران، ۵	هیچ چیزی در آسمان و زمین بر خدا مخفی و پنهان نیست.
۲۷/۱	۴۳	۸	۸	باور، ایمان و التزام عملی به توحید در عبادت	باور، ایمان و التزام عملی به توحید در عبادت از آسیب‌های شغلی نقش بسزایی دارد. ایمان و التزام عملی به توحید در عبادت و باور به ناظر بودن خداوند بر اعمال و افعال کارکنان مانع ابتلا آنان به تخلفات شغلی است. ایمان و التزام عملی به توحید در عبادت و باور به ناظر بودن خداوند بر اعمال و افعال کارکنان مانع	علق، ۱۴	خداوند همه چیز را می‌بیند و تحت اشراف علمی او است. قطعاً پروردگار تو در کمین گاه است. خداوند حتی از مخفی‌ترین مخفی‌ها نیز آگاه است. اگر سخن آشکارا بگویی (یا مخفی کنی) او پنهانی‌ها و حتی پنهان‌تر از آن را نیز می‌داند. انسان نیز به عنوان جزئی از عالم هستی تحت نظارت و احاطه علمی خدای متعال قرار دارد. علاوه

پوشش محتوایی	حوزه محتوایی	پایان گزاره	آغاز گزاره	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه	منبع	مصادق
					ابتلا آنان به تخلفات شغلی است		بر اعمال و رفتار ظاهری انسان، افکار، نیات، خطورات قلبی و حدیث نفسی او نیز برای خداوند معلوم و مشهود است.
۹۴/۰	۳۲	۱۱	۱۱	ایمان به محکمه و دادگاه عدل الهی	ایمان به محکمه و دادگاه عدل الهی و جهان پس از مرگ در پیش‌گیری از آسیب‌های شغلی حائز توجه است.	یونس، ۵۴	عذاب الهی آن‌چنان وحشتناک و هول‌انگیز است که ظالمان حاضرند بزرگ‌ترین رشوه‌ای را که می‌توان تصور کرد، برای رهایی از آن پرداخت کنند اما کسی از آن‌ها نمی‌پذیرد.
۶۲/۰	۲۱	۱۲	۱۲	خوف از مجازات و انذار	تمام اعمال از نیک و بد دارای عقوبت‌اند؛ خوف از مجازات و انذار موجب پیش‌گیری از آسیب‌های شغلی می‌شود. (اعتقاد به معاد و بازدارندگی از آسیب‌های شغلی)	حج، ۱؛ حج، ۲؛ بقره، ۴۸؛ انبیاء، ۴۷	ای مردم، از پروردگارتان بترسید، و پرهیزگاری پیشه کنید که زلزله رستاخیز، جریان مهم و عظیمی است. ... عذاب خدا شدید است که این چنین هول و وحشت به دل‌ها افکنده و انسان‌ها را از خودبی خود ساخته است.

پوشش محتوایی	حوزه محتوایی	پایان گزاره	آغاز گزاره	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه	منبع	مصادق
							<p>از روزی پرهیزید که هیچ‌کس به‌جای دیگری جزا داده نمی‌شود و نه شفاعتی از او پذیرفته خواهد شد و نه غرامت و بدل، و نه کسی به یاری او می‌آید.</p> <p>ما ترازوهای عدل را در روز قیامت نصب می‌کنیم. به هیچ‌کس در آنجا کمترین ظلم و ستمی نمی‌شود. اگر به مقدار سنگینی یک‌دانه خردل کار نیک و بدی باشد، ما آن را حاضر می‌سازیم و موردسنجش قرار می‌دهیم و همین‌قدر کافی است که ما حسابگر اعمال بندگان باشیم.</p>
۶۲/۰	۲۱	۱۳	۱۳	سازوکار تشویق و پاداش و تشویق	سازوکار پاداش و تشویق در پیشگاه خداوند به‌عنوان عاملی برای پیشگیری از ابتلا به	فصلت، ۴۶؛ مریم، ۸۵ - ۸۶؛ کهف،	هر کسی عمل صالحی انجام دهد نفعش برای خود اوست، و هر کسی بدی کند به خویشتن بدی کرده و پروردگار

پوشش محتوایی	حوزه محتوایی	پایان گزاره	آغاز گزاره	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه	منبع	مصادق
					گناه مورد تأکید قرار دارد.	۴۸۸ زلزال، ۷ و ۴۸ کهف، ۱۰۷	تو به بندگان هرگز ظلم و ستم نمی‌کنی. پرهیزگاران را دسته‌جمعی باعزت و احترام به سوی خداوند رحمان، به سوی بهشت و پاداش‌های او راهنمایی می‌کنیم. در مقابل، مجرمان را درحالی که تشنه‌کام‌اند به سوی جهنم می‌رانیم. و اما کسی که ایمان آورد و عمل صالح انجام دهد، پاداش نیکو خواهد داشت. پس هر کس به‌قدر ذره‌ای کار نیک کرده باشد (پاداش) آن را خواهد دید. کسانی که ایمان آوردند و عمل صالح انجام دادند بهترین و برترین باغ‌های بهشت منزلگاهشان است.
۰/۹۴	۳۲	۱۴	۱۴	باور به وجود جزا و سزای نیک و بد	هر عمل ناپسندی به‌سوی فاعل آن عمل برگشته و هر	اسراء، ۷ کهف، ۴۸۷	اگر نیکی کنید به خود نیکی کرده‌اید و اگر بدی کنید به خود بدی

پوشش محتوایی	حوزه محتوایی	پایان گزاره	آغاز گزاره	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه	منبع	مصادق
					<p>نیکی نیز جزای خیر و پاداشی مناسب برای فرد در پی دارد.</p> <p>عذاب و عقاب برای هر عملی در نظر گرفته شده و عقوبت اعمال ناپسند در انتظار گناه‌کاران است و این گزاره به عنوان عاملی برای پیشگیری محسوب می‌شود.</p>	<p>کُهِف، ۴۹؛ بقره، ۴۸؛</p>	<p>کرده‌اید. کسی را که ستم کرده است (یعنی مشرک بوده و یا مسیر فساد و عصیان در پیش گرفته است) مجازات خواهیم کرد. سپس به سوی پروردگارش بازمی‌گردد و خداوند او را به صورت بی‌سابقه‌ای که گمان نمی‌کند عذاب خواهد کرد.</p> <p>و کتاب (و نامه اعمال) در میان نهاده می‌شود، پس مجرمان را می‌بینی که از آنچه در آن است بیمناک‌اند و می‌گویند، وای بر ما، این چه نوشته‌ای است که هیچ (گفتار و کردار) کوچک و بزرگی را فروگذار نکرده مگر اینکه برشمرده است! و آنچه انجام داده‌اند (مقابل خود) حاضر می‌یابند و پروردگارت</p>

پوشش محتوایی	حوزه محتوایی	پایان گزاره	آغاز گزاره	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه	منبع	مصادق
							به هیچ کس ستم نمی‌کند. از روزی پرهیزد که هیچ کس به جای دیگری جزا داده نمی‌شود و نه شفاعتی از او پذیرفته خواهد شد و نه غرامت و بدل، و نه کسی به یاری او می‌آید.
۳/۱	۳۵	۱۶	۱۶	جلوگیری از تداوم وقوع گناه و تخلفات	یکی از راه‌کارهای پیشگیری از وقوع گناه و تخلفات، جلوگیری از تداوم آن عمل و بازگشت از مسیر باطل است.	یوسف، ۴۸۷ طه، ۸۲	از رحمت الهی هیچ‌گاه مأیوس نشوید؛ چرا که تنها کافران بی‌ایمان از رحمت خدا مأیوس می‌شوند. کسانی را که توبه کنند و ایمان آورند و عمل صالح انجام دهند و سپس هدایت یابند می‌آموزم.
۶۲/۰	۲۱	۱۸	۱۸	پیروی از دستورات دینی	پیروی از دستورات دینی مانع از ابتلا به گناه است	عنکبوت، ۴۴۵ بقره، ۱۸۳	نماز به پادار، که نماز (انسان را) از زشتی‌ها و گناه بازمی‌دارد و یاد خدا بزرگ‌تر است. ای افرادی که ایمان آورده‌اید، روزه بر شما نوشته شده، همان‌گونه

پوشش محتوایی	حوزه محتوایی	پایان گزاره	آغاز گزاره	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه	منبع	مصادق
							که بر کسانی که پیش از شما بودند نوشته شد تا پرهیزگار شوید.
۷۴/۰	۲۵	۱۹	۱۹	امربه معروف و نهی از منکر	امربه معروف و نهی از منکر به عنوان یک نظارت اجتماعی مناسب موجب پیشگیری از آسیب‌ها است.	توبه، ۷۱	مردان و زنان باایمان، ولی (یار و یاور) یکدیگر نند، امربه معروف، و نهی از منکر می‌کنند.
۴۴/۰	۱۵	۲۰	۲۰	انجام حدود شرعی	باید برای پیشگیری از تکرار تخلفات حدود شرعی به خوبی اجرا شده و در برخورد با متخلفان نباید کوتاهی کرد	نور، ۲	هرگز نباید در اجرای این حد الهی گرفتار رأفت (و محبت کاذب) شوید، اگر به خدا و روز جزا ایمان دارید. و باید گروهی از مؤمنان حضور داشته باشند و مجازات آن دورا مشاهده کنند.
۱۲/۰	۴	۲۱	۲۱	تقوا	تقوا عامل اصلی دوری از هرگونه آسیب و گناه است.	مریم، ۱۸	گفت من از توبه خدای رحمان پناه می‌برم، اگر تقوا داری.
۷۱/۰	۲۴	۲۲	۲۲	عذاب و عقاب برای هر عملی	عذاب و عقاب برای هر عملی در نظر گرفته شده و عقوبت اعمال ناپسند در انتظار گناه کاران	مطففین، ۴ و ۵؛ طه، ۷۴؛ معارج، ۱۱-۱۴	آیا آن‌ها گمان نمی‌کنند که برای روز بزرگی مبعوث می‌شوند؟ هر کس بی‌ایمان و

پوشش محتوایی	حوزه محتوایی	پایان گزاره	آغاز گزاره	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه	منبع	مصادق
					است و این گزاره به عنوان عاملی برای پیشگیری محسوب می‌شود		گنگه کار در محضر پروردگار در قیامت بیاید آتش سوزان دوزخ برای اوست. مصیبت بزرگ‌تر او در دوزخ این است که نه می‌میرد و نه زنده می‌شود. عذاب الهی آن‌چنان وحشتناک و هول‌انگیز است که ظالمان حاضرند بزرگ‌ترین رشوه‌ای را که می‌توان تصور کرد، برای رهایی از آن پرداخت کنند اما کسی از آن‌ها نمی‌پذیرد.
۴۱/۰	۱۴	۲۳	۲۳	اعتقاد به معاد	نقش اعتقاد به معاد در پیشگیری از تخلف و مقابله و جلوگیری از آسیب‌های شغلی	آل عمران، ۳۰	روزی که هرکسی آنچه کار نیک به جای آورده و آنچه بدی مرتکب شده حاضر شده می‌یابد و آرزو می‌کند کاش میان او و آن (کارهای بد) فاصله‌ای دور بود و خداوند شما را از کیفر خود می‌ترساند و خدا به

پوشش محتوایی	حوزه محتوایی	پایان گزاره	آغاز گزاره	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه	منبع	مصادق
							بندگان خود مهربان است.
۲۹/۰	۱۰	۲۴	۲۴	اقامه نماز	اقامه نماز در مقابله و جلوگیری از آسیب‌های شغلی نقش و تأثیر دارد	بقره، ۳	آنان که به غیب ایمان آورند و نماز را برپا می‌دارند و از آنچه به ایشان روزی داده‌ایم، انفاق می‌کنند.
۶۵/۰	۲۲	۲۵	۲۵	یادآوری روز جزا و معاد	یادآوری روز جزا و معاد در مقابله و جلوگیری از آسیب‌های شغلی نقش و تأثیر دارد. برای هر عمل شر و گناهی از سوی خداوند سزای مناسب و عقوبت متناسب تمهید شده است.	بقره، ۲۸۱؛ نساء، ۱۰؛ حشر، ۱۸	و بترسید از روزی که شما را به سوی خدا بازگردانند، پس هر کس پاداش عمل خویش خواهد یافت و به هیچ کس ستمی نکنند.) ... در حقیقت آن‌ها در شکم خود آتش جهنم فرو می‌برند و به زودی در آتش فروزان خواهند افتاد. الا ای اهل ایمان، خدا ترس شوید و هر نفسی نیک بنگرد تا چه عملی برای فردای قیامت خود پیش می‌فرستد، و از خدا بترسید که او به همه کردارتان به خوبی آگاه

پوشش محتوایی	حوزه محتوایی	پایان گزاره	آغاز گزاره	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه	منبع	مصدق
							است.
۹۱/۰	۳۱	۲۶	۲۶	بازگشت نتیجه اعمال در همین دنیا	از سوی خداوند برای هر تخلفی در همین دنیا مجازات متناسب در نظر گرفته شده است	بقره، ۱۷۹	ای عاقلان، حکم قصاص برای حفظ حیات شماست تا مگر (از قتل یکدیگر) بپرهیزید.
۸۵/۰	۲۹	۲۷	۲۷	انذار و خوف از عاقبت اعمال بد	انذار در خصوص عدم تجاوز به حقوق دیگران از منظر خداوند عاملی برای پیشگیری از این اقدام است.	نساء، ۲۹	مال یکدیگر را به ناحق مخورید.
۱۵/۱	۳۹	۲۸	۲۸	دستیابی به نیازهای اقتصادی از مسیر حلال	استفاده و در اختیار داشتن رزق و رفاه حلال مانع ابتلا به خطا و گناه است.	اعراف، ۳۲	این نعمت‌ها در دنیا برای اهل ایمان است و خالص این‌ها (یعنی لذات کامل بدون الم، و نیکوتر از این‌ها) در آخرت برای آنان خواهد بود.

جدول ۴. مضامین پایه و سازمان‌دهنده پیشگیری از آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا. بر مبنای روایات امامان معصوم (ع)

پوشش محتوایی	حوزه محتوایی	پایان گزاره	آغاز گزاره	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه	منبع	مصدق
۲۶/۰	۷	۲	۲	یاد خدا	یاد خدا موجب بینایی (حقیقت بینی) و مانع در دام افتادن شیطان است	امام صادق (ع)	خدا را به یاد می‌آورند، پس در این هنگام آن‌ها بینا می‌شوند (ابن‌شعبه حرانی، ۱۳۸۲، ۴۳۷).
۲۹/۰	۸	۳	۳	خدایمحوری	خدایمحوری موجب عصمت و پیشگیری از گناه می‌شود	امام علی (ع)	به‌وسیله تقوا (خدایمحوری)، عصمت (محافظت در برابر گناه) نزدیک‌تر می‌شود (انصاریان، ۱۳۸۸، ۲۶۵).
۸۵/۰	۲۳	۴	۴	توجه به سلطه فراگیر خدا	توجه به سلطه خدا موجب عصمت و پیشگیری از گناه می‌شود	امام حسین (ع)	پنج کار انجام بده و هرچه خواستی گناه کن، اول، روزی خدا را نخور و هرچه خواستی گناه کن. دوم، از ولایت خدا خارج شو و هرچه خواستی گناه کن. سوم، جایی برو که خدا تو را نبیند و هر چه خواستی گناه کن. چهارم، وقتی فرشته مرگ آمد تا روح تو را بگیرد، او را از خود

پوشش محتوایی	حوزه محتوایی	پایان گزاره	آغاز گزاره	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه	منبع	مصادق
							دور کن و هرچه خواستی گناه کن. پنجم، وقتی فرشته دوزخ تو را به جهنم وارد کرد، داخل نشو و هرچه خواستی گناه کن (شعیری، ۱۳۸۸، ۱۸۳).
۳۷/۰	۱۰	۵	۵	ترس از خدا	ترس از خدا بازدارنده از نافرمانی‌ها است	امام صادق (ع)	ترس [از خدا] زندان نفس از گناهان است و بازدارنده او از نافرمانی‌ها است (حکیمی، ۱۳۸۰، ۷۳۱/۱).
۴۴/۰	۱۲	۶	۶	پیمان با خدا	پیمان با خدا بازدارنده از نافرمانی‌ها است	امام سجاد (ع)	پروردگار من! پایبند به شرط خود هستم؛ این که به آنچه دوست نداری بازنگردم و تضمین می‌کنم به سراغ آنچه مذمت کرده‌ای، نروم و عهد می‌کنم همه نافرمانی‌های تو را واگذارم (علی بن الحسین، ۱۳۷۶، ۳۸۵).
۶۲/۰	۱۷	۷	۷	محبت بر مدار الهی	محبت بر مدار الهی موجب پایبندی به شریعات است	امام علی (ع)	بپرهیز از این که دشمنان خدا را دوست داشته باشی یا دوستی

پوشش محتوایی	حوزه محتوایی	پایان گزاره	آغاز گزاره	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه	منبع	مصادق
							خود را برای غیر دوستان خدا خالص کنی، زیرا هر کسی گروهی را دوست بدارد، با همان‌ها محشور می‌شود (شهیدی، ۱۳۷۸، ۳۰۵).
۶۲/۰	۷	۸	۸	یاد مرگ	یاد مرگ آتش حرص را خاموش می‌سازد	پیامبر اعظم (ص)	مرگ را بسیار به یاد آرید زیرا یاد مرگ گناهان را پاک می‌کند و حرص دنیا را کم می‌کند (پاینده، ۱۳۸۲، ۲۳۷).
۲۹/۰	۸	۹	۹	شوق بهشت	شوق بهشت موجب بی‌توجهی به گناهان می‌شود	امام سجاد (ع)	کسی که مشتاق بهشت باشد، شهوت‌ها را فراموش می‌کند (کلینی، ۱۳۶۹، ۱۹۹/۳).
۳۳/۰	۹	۱۰	۱۰	تکامل عقل	تکامل عقل شهوت‌ها را بی‌ارزش می‌شمارد	امام علی (ع)	کسی که عقلش کامل باشد، شهوت‌ها را بی‌ارزش می‌شمارد (آقا جمال خوانساری، ۱۳۶۶، ۱۳۵/۳).
۵۵/۰	۱۵	۱۱	۱۱	تقدم اندیشه عمل	تقدم اندیشه عمل ریشه سلامتی از لغزش‌هاست	امام علی (ع)	ریشه سلامتی از لغزش‌ها، اندیشیدن پیش از انجام دادن و فکر کردن قبل از

پوشش محتوایی	حوزه محتوایی	پایان گزاره	آغاز گزاره	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه	منبع	مصادق
							گفتن است (آقا جمال خوانساری، ۱۳۶۶، ۴۱۸/۲).
۴۴/۰	۱۲	۱۲	۱۲	بیداری وجدان	بیداری وجدان موجب ممانعت از ابتلا به آسیب‌هاست	امام صادق (ع)	آیا کسی از شما دوست دارد به همسر یا خویشاوندانش نگاه کنید؟ [گفتم، نه. فرمود،] پس برای مردم چیزی را پسند که برای خود می‌پسندی (بروجردی، ۱۳۸۶، ۶۱۹/۲۵).
۴۰/۰	۱۱	۱۳	۱۳	احساس شخصیت	احساس شخصیت موجب پیشگیری از نافرمانی از خداست	امام علی (ع)	کسی که برای خود شخصیت قائل است، آن را با نافرمانی سبک نمی‌سازد (آقا جمال خوانساری، ۱۳۶۶، ۳۶۵/۵).
۵۱/۰	۱۴	۱۴	۱۴	ناپایداری دنیا	باور به ناپایداری دنیا موجب پرهیز از گناه است	پیامبر اعظم (ص)	دینار و درهم گذشتگان شما را تباه نمودند و شما را هم هلاک و تباه خواهند نمود (ابن بابویه، ۱۳۶۲، ۳۳/۱).
۳۷/۰	۱۰	۱۵	۱۵	پیامد گناه	شناخت پیامدهای گناه موجب پرهیز از این رذایل است	امام باقر (ع)	شدت بخل و کینه و غضب و حسادت خود را حفظ کنید و برای

پوشش محتوایی	حوزه محتوایی	پایان گزاره	آغاز گزاره	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه	منبع	مصادق
							<p>درمان آن‌ها و سایلی آماده‌سازی، مانند، اندیشیدن در پی آمد و بازداری از رذیله و فضیلت جویی و صلاح آخرت و همراه بودن با حلم (مازندرانی، ۱۳۸۲، ۳۲۲/۹).</p>
۷۷/۰	۲۱	۱۶	۱۶	<p>جایگزینی حلال با حرام</p>	<p>جایگزینی حلال با حرام موجب پیشگیری از افتادن در دام شیطان می‌شود</p>	<p>امام علی (ع)</p>	<p>هرگاه یکی از شما زنی را دید که توجهش را جلب کرد، حتماً نزد همسر خود برود، چون نزد همسرش مانند همان چیزی که دیده است، هست و راهی برای شیطان به‌سوی قلبش نگشاید و چشمش را از او برگرداند. پس اگر همسری نداشت، دو رکعت نماز گذارد و خدا را زیاد حمد گوید و بر پیامبر و آل او صلوات بفرستد، سپس از خدا، از فضل او، بخواهد. حتماً خدا به واسطه رأفت خود،</p>

پوشش محتوایی	حوزه محتوایی	پایان گزاره	آغاز گزاره	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه	منبع	مصادق
							چیزی که بی‌نیازش سازد، به او دهد (نهج‌البلاغه، ۱۳۷۹، ۷۳۱).
۷۰/۰	۱۹	۱۷	۱۷	عمل به دستورات دینی	عمل به دستورات دینی موجب پرهیز از گناه می‌شود	پیامبر (صلی الله علیه و آله)	روزه چهره شیطان را سیاه می‌کند؛ و صدقه کمرش را می‌شکند؛ و دوستی در راه خدا و یاری بر کار نیکو، ریشه‌اش را قطع می‌کند؛ و استغفار رنگ اصلی قلبش را می‌برد (مجلسی، ۱۳۷۸، ۵۳۳/۱).
۱۸/۰	۵	۲۱	۲۱	عبادت	عبادت بازداری از نافرمانی و ممانع از انواع فسادها است	امام رضا (ع)	در یاد کردن خالقش ایستادن در برابر پروردگارش، بازداری از نافرمانی و ممانع از انواع فسادها است (ابن‌بابویه، ۱۳۷۲، ۲۱۲/۲).
۳۷/۰	۱۰	۲۶	۲۶	خودارزیابی	خودارزیابی موجب احاطه بر گناهان می‌گردد.	امام علی (ع)	کسی که از خود حساب بکشد، بر عیب‌هایش آگاه می‌شود و بر گناهانش احاطه می‌یابد و از گناهان توبه و

پوشش محتوایی	حوزه محتوایی	پایان گزاره	آغاز گزاره	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه	منبع	مصادق
							عیب‌هایش را اصلاح می‌کند (ابن‌ابی‌الحدیث، ۱۴۰۴، ۲۸/۱۹).
۵۵/۰	۱۵	۳۳	۳۳	پرهیز از سوءاستفاده شغلی	نگهبانی «امانت» به‌جای سوءاستفاده شغلی	امام علی (ع)	کاری که بر عهده تو است، لقمه چربی برای تو نیست، بلکه برگردن تو امانتی است. آن کس که تو را به این کار گمارده، نگهبانی «امانت» را به عهده تو سپرده است (انصاریان، ۱۳۸۸، ۲۴۵).
۹۲/۰	۲۵	۳۷	۳۷	امربه‌معروف و نهی از منکر	امربه‌معروف و نهی از منکر موجب عدم تسلط افراد بد بر جامعه	امام علی (ع)	امربه‌معروف و نهی از منکر را ترک نکنید که بدان شما بر شما مسلط می‌شوید (نهج‌البلاغه، ۱۳۷۹، ۵۵۹).
۷۰/۰	۱۹	۳۸	۳۸	مشورت نکردن با حریص	مشورت نکردن با حریص	امام علی (ع)	... حریص را در مشورت خود وارد نکن، زیرا تمایل به ستم را برای تو می‌آراید (نهج‌البلاغه، ۱۳۷۹، ۵۷۱).
۷۰/۰	۱۹	۳۹	۳۹	پرهیز از آرزوی دراز	آرزوی دراز آخرت را از یاد می‌برد	امام علی (ع)	ای مردم! ترسناک‌ترین چیزی که از آن بر شما

پوشش محتوایی	حوزه محتوایی	پایان گزاره	آغاز گزاره	مضمون سازمان‌دهنده	مضمون پایه	منبع	مصادق
							می‌ترسم دو چیز است؛ پیروی هوی و هوس و آرزوی دراز؛ زیرا پیروی هوی از حق بازمی‌دارد و درازی آرزو، آخرت را از یاد می‌برد (ابن ابی‌الحدید، ۱۴۰۴، ۹۱/۲).
۹۶/۰	۲۶	۴۲	۴۲	نکـ و هوش رشوه‌خواری - رشوه‌دادن	نکـ و هوش رشوه‌خواری و رشوه دادن و حتمی بودن جهنم برای آنان	امام علی (ع)	لعنت خدا بر رشوه‌دهنده و رشوه‌گیرنده و واسطه بین آن‌ها؛ صاحب رشوه بوی بهشت را استشمام نمی‌کند (بروجردی، ۱۳۸۶، ۱۴۳/۳۰).

احصای مضامین پایه در یک فرایند علمی انجام شد، که به جهت اختصار به ارائه یک نمونه بسنده شد (جدول ۵).

جدول ۵. نمونه‌ای از فرایند احصا و مفهوم‌پردازی مضامین پایه برای استخراج مؤلفه‌های

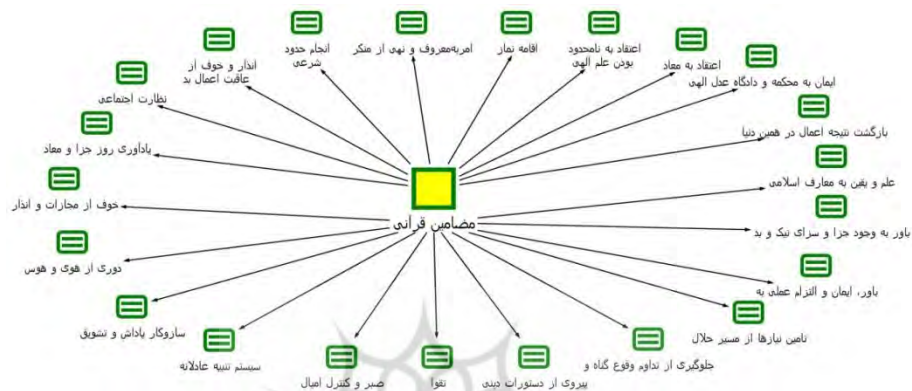
تحقیق

نظر مکتمل	مقوله اصلی	مقوله‌های اولیه	متن آیه
<p>إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا، این خود سنت جاریه خداست که اثر و تبعه عمل هر کسی را - چه خوب و چه بد - به خود او برمی‌گرداند (طباطبایی، ۱۳۷۴، ۵۳/۱۳). إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ، ای منفعة إحصانکم راجعة إلیکم، وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا، ای فیالی أنفسکم (طبرانی، ۲۰۰۸، ۹۸/۴). إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ</p>	<p>نتیجه عمل (نتیجه عمل هر کس به خودش بازمی‌گردد)</p>	<p>إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا</p>	<p>إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا (إسراء، ۷) اگر نیکی کنید به خود نیکی</p>

متن آیه	مقوله‌های اولیه	مقوله اصلی	نظر مکتمل
کرده‌اید، و اگر بدی کنید به خود بدی کرده‌اید.			لِأَنْفُسِكُمْ، أَى نَفْعِ إِحْسَانِكُمْ عَائِدٌ عَلَيْكُمْ. وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا، أَى فَعْلِيهَا، نَحْوِ سَلَامٍ لَكَ، أَى سَلَامٍ عَلَيْكَ (قرطبی، ۱۳۶۴، ۲۱۷/۱۰). <u>إِنْ أَحْسَنْتُمْ أَحْسَنْتُمْ لِأَنْفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا</u> ، ۱- نیکی و بدی ما، به خداوند سود یا زیانی نمی‌رساند بلکه نتیجه آن به خود ما باز می‌گردد. ۲- اول باید از نیکی‌ها دم زد، سپس از بدی‌ها. ۳- انسان در انتخاب و چگونگی عمل خویش، آزاد است. (قرائتی، ۱۳۸۸، ۲۴/۵).

پاسخ به سؤال اول تحقیق: عوامل مؤثر بر پیشگیری از آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا بر مبنای آیات قرآن کریم کدام‌اند؟ در این مرحله از تحلیل مضمون سعی شد با سازمان‌دهی مضامین پایه به مضامین انتزاعی تر، به مضامین جامع و اصلی دست یابیم. بر مبنای مضامین پایه استخراج شده از متون و منابع مورد استفاده و پس از سازمان‌دهی این مضامین، مضمون‌های مربوط به عوامل مؤثر بر پیشگیری از آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا بر مبنای آیات قرآن کریم احصاء شد. همان‌گونه که داده‌های جدول ۳ نشان می‌دهد، فرایند تفسیر مضامین پایه به مضمون فراگیر نشان‌دهنده آن است که عوامل مؤثر بر پیشگیری از آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا بر مبنای آیات قرآن کریم شامل ۲۲ مضمون از قبیل «نظارت اجتماعی»، «سیستم تنبیه عادلانه»، «صبر و کنترل امیال»، «دوری از هوی و هوس»، «علم و یقین به معارف اسلامی»، «اعتقاد به نامحدود بودن علم الهی»، «باور، ایمان و التزام عملی به توحید در عبادت»، «ایمان به دادگاه عدل الهی»، «خوف از مجازات و انذار»، «سازوکار پاداش و تشویق»، «باور به وجود جزای نیک و بد»، «جلوگیری از تداوم وقوع گناه و تخلف»، «پیروی از دستورهای دینی»، «امر به معروف و نهی از منکر»، «انجام حدود شرعی»، «تقوا»، «اعتقاد به معاد»، «اقامه نماز»، «یادآوری روز جزا و معاد»،

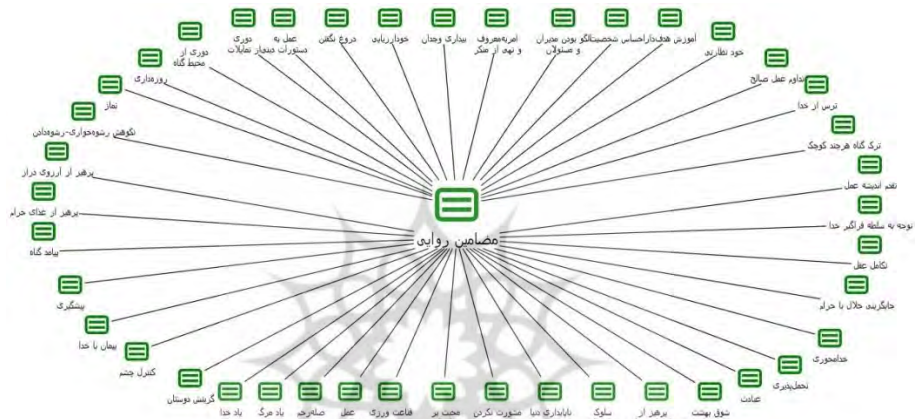
«بازگشت نتیجه اعمال در همین دنیا»، «انذار از عاقبت اعمال بد» و «دستیابی به نیازهای مادی از مسیر حلال» است. در این بخش مؤلفه‌های مستخرج از قرآن کریم با موضوع پیشگیری از آسیب‌های شغلی در قالب نمودار مستخرج از نرم‌افزار مکس کیودی‌ای ارائه شده است (شکل ۲).

نمودار ۲. شبکه مضامین مؤلفه‌های قرآنی پیشگیری از آسیب‌های شغلی

پاسخ به سؤال دوم تحقیق: عوامل مؤثر بر پیشگیری از آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا بر مبنای احادیث و روایات امامان معصوم (ع) کدام‌اند؟ در این مرحله از تحلیل مضمون سعی شد با سازمان‌دهی مضامین پایه به مضامین انتزاعی‌تر، به مضامین جامع و اصلی دست یابیم. بر مبنای مضامین پایه استخراج شده از متون و منابع مورد استفاده و پس از سازمان‌دهی این مضامین، مضمون‌های مربوط به عوامل مؤثر بر پیشگیری از آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا بر مبنای احادیث و روایات امامان معصوم (ع) احصاء شد. همان‌گونه که داده‌های جدول ۴ نشان می‌دهد، تفسیر مضامین پایه به مضمون فراگیر نشان می‌دهد که عوامل مؤثر بر پیشگیری از آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا بر مبنای احادیث و روایات امامان معصوم (ع) شامل ۴۲ مضمون از قبیل «خدا محور»، «یاد مرگ»، «شوق بهشت»، «تقدم اندیشه بر عمل»، «بیداری وجدان»، «احساس شخصیت»، «ناپایداری دنیا»، «پیامد گناه»، «جایگزینی حلال با حرام»، «عمل به دستورات دینی»، «قناعت‌ورزی»، «تداوم عمل

صالح»، «صله‌رحم»، «نماز»، «روزه‌داری»، «خودارزیایی»، «خود نظارتی»، «آموزش هدف‌دار»، «دوری از محیط گناه»، «پرهیز از غذای حرام»، «تواضع»، «ترک گناه»، «امر به معروف و نهی از منکر»، «پرهیز از آرزوی دراز»، «عمل به قانون»، «دروغ نگفتن» و «نکوهش رشوه‌خواری و رشوه دادن» است. در این بخش مؤلفه‌های مستخرج از روایات معصومان (ع) با موضوع پیشگیری از آسیب‌های شغلی در قالب نمودار مستخرج از نرم‌افزار مکس کیودی‌ای ارائه شده است (شکل ۳).

شکل ۳. شبکه مضامین مؤلفه‌های روایی پیشگیری از آسیب‌های شغلی

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج تحقیق نشان داد که عوامل مؤثر بر پیشگیری از آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا بر مبنای آموزه‌های اسلامی دارای طیف گسترده‌ای از توصیه‌ها، اندازها، بشارت‌ها و راهکارهایی است که می‌بایست توسط فرماندهی انتظامی ج.ا.ا مورد توجه قرار گیرد. البته قرآن کریم به‌عنوان کتاب آسمانی مسلمانان در خصوص پیشگیری از هرگونه فعل حرام، دربرگیرنده تهدیدها، بشارت‌ها و توصیه‌هایی است که از افتادن انسان به دام شیطان و ارتکاب افعال ناپسند جلوگیری می‌کند. روایات نیز طیف گسترده‌ای از پندها و توصیه‌هایی است که برای داشتن یک زندگی سالم در جامعه بیان شده‌اند.

در تبیین مؤلفه‌های قرآنی مؤثر در پیشگیری از آسیب‌های شغلی، ذکر این نکته حائز اهمیت است که رشد و تعالی و پیشگیری از آسیب‌های شغلی در فرماندهی انتظامی ج.ا.ی. در گرو اهتمام کلیه کارکنان به معنویت و التزام عملی به آموزه‌های دین اسلام است؛ بنابراین، اسلام با تأکید بر ضرورت آموزش افراد برای جلوگیری از تخلفات، به تعلیم آموزه‌های اخلاقی و اعتقادی پرداخته است. یافته‌های این بخش با نتایج تحقیق نجفی و همکاران (۱۳۹۹) مطابقت دارد. یکی از راهکارهای عملی سلامت جامعه نهادینه کردن فرهنگ صحیح امر به معروف و نهی از منکر است. یافته‌های تحقیق نشان داد که از منظر قرآن کریم اقداماتی مانند «علم و یقین به معارف اسلامی»؛ «اعتقاد به نامحدود بودن علم الهی»؛ «باور، ایمان و التزام عملی به توحید در عبادت»؛ «ایمان به محکمه و دادگاه عدل الهی»؛ «خوف از مجازات و انذار» در راستای پیشگیری از آسیب‌های شغلی مؤثرند. باورهای دینی و ترویج و تقویت آن‌ها علاوه بر اینکه رشد و تعالی روحی و معنوی انسان را تضمین می‌نماید، و او را به هدف والایی که برای آن خلق شده نزدیک می‌کند، نقش بسزایی در پیشگیری از تخلفات و انصراف درونی انسان از اعمال مجرمانه و تبهکارانه دارد، و حتی افراد را از دست زدن به اعمالی که دون شأن و منزلت انسانی آن‌هاست باز می‌دارد. هر قدر عمق این باورها در وجود انسان بیشتر باشد به همان اندازه تأثیر گذاری آن‌ها بر رفتار انسان بیشتر خواهد بود. در مقابل، منشأ بسیاری از گناهان، فقدان یا ضعف دین‌داری افراد است. منابع دینی به ویژه قرآن، به معرفی حقایق پرداخته‌اند که هم از بُعد علمی و یقینی در اصلاح رفتار انسان اثر گذارند، و از انحراف و کج‌روی او پیشگیری می‌کنند، و هم از بُعد ایمانی و اعتقادی در رفتار و اعمال انسان تأثیر عمیقی دارند؛ بنابراین، ایمان به روز جزا نقش بسزایی در پیشگیری از تخلفات دارد. امر به معروف و نهی از منکر به معنای توصیه و ترغیب به انجام کارهای نیک و پسندیده و بازداشتن مردم از ارتکاب معصیت، یکی دیگر از راه‌های پیشگیری از آسیب‌های شغلی است. این صفت اخلاقی می‌تواند نقش مهمی در کنترل و نظارت اجتماعی داشته باشد. از دیدگاه قرآن انسان‌ها در جامعه نسبت به یکدیگر مسئول‌اند، و

موظف به نظارت و نصیحت و خیرخواهی نسبت به یکدیگر می‌باشند. در مجموع، می‌توان گفت که قرآن کریم بهترین و بی‌بدیل‌ترین شیوه‌ها را برای پیشگیری از آسیب‌ها و مفسدات اجتماعی به انسان‌ها معرفی کرده است.

قرآن کریم در راستای انجام رسالت اصلی خویش، بر اصلاح و تربیت اخلاقی افراد و رساندن انسان به مقامات والای معنوی تأکید دارد. این امر می‌تواند علاوه بر سوق دادن انسان به سوی کمال نهایی و قرب الهی از ارتکاب جرائم به نحو مؤثری پیشگیری کند. یکی از گام‌های پیشگیری از آسیب‌های شغلی تقویت دین‌باوری و آگاه‌سازی آحاد جامعه نسبت به پیامدهای گناه است. شخص خطاکار در صورت ارتکاب گناه، و دیدن کیفر خویش و یا پشیمان شدن، در صورت برخورداری از آموزش‌های مورد نیاز، مهارت لازم را برای ترک گناه پیدا کرده و از تکرار تخلف پرهیز می‌کند. یافته‌های این بخش با نتایج تحقیق نجفی و همکاران (۱۳۹۹) مطابقت دارد. بر اساس یافته‌های تحقیق کاربردهای نظری قرآن در پیشگیری و کنترل آسیب‌های شغلی به این صورت است که آموزه‌های قرآن کریم در ابعاد اخلاقی و اعتقادی راهنمایی‌های ارزشمندی در اختیار انسان قرار داده است، که می‌تواند با رعایت آن‌ها به سعادت دنیا و آخرت برسد. پیشگیری بر مبنای آموزه‌های قرآنی انسان را به سوی حق رهنمون شده و از باطل دور می‌سازد. یافته‌های این بخش با نتایج تحقیق محمدی (۱۳۹۷) و پاک‌نهاد (۱۳۹۶) مطابقت دارد.

عوامل مؤثر بر پیشگیری از آسیب‌های شغلی کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا بر مبنای احادیث و روایات امامان معصوم (ع) شامل ۴۲ مضمون است که در بخش یافته‌ها به تفصیل مورد بحث قرار گرفت. بر اساس مباحث مطرح شده در این بخش برخورداری از نظام اداری و سازمانی سالم از اهداف اساسی همه سازمان‌ها از جمله فرماندهی انتظامی ج.ا.ا است. چراکه وجود فساد در این نیرو کارایی و مشروعیت آن را به مخاطره می‌اندازد. یافته‌های این بخش با نتایج تحقیق زارعی و همکاران (۱۳۹۸) مطابقت دارد. از منظر روایات و احادیث شخصیت واقعی انسان برخاسته از تبعیت وی از اصول انسانی

و برخورداری از عقل، معرفت، علم، پرهیزگاری، عاطفه، مردم‌دوستی، و دیگر خصلت‌های پسندیده است. در این طرز تفکر مقام و ثروت به خودی‌خود به انسان ارزش و شخصیت نمی‌بخشد، بلکه این امور در صورت قرار گرفتن در مسیر درست وسیله‌ای برای رشد شخصیت انسان می‌شود. امیرمؤمنان امام علی (ع) در تأکید بر لزوم رعایت انصاف نسبت به مردم و پرهیز از سوءاستفاده از موقعیت‌سازمانی می‌فرماید، «کاری که بر عهده تو گذاشته شده، لقمه چربی برای تو نیست، بلکه بر گردن تو امانتی است. آن کس که تو را به این کار گمارده، نگرهبانی امانت را به عهده تو سپرده است». سوءاستفاده از موقعیت شغلی در فرماندهی انتظامی ج.ا.ا. به خدمات و منزلت اجتماعی پلیس صدمه‌های جبران‌ناپذیری وارد می‌کند، و باعث بی‌اعتمادی مردم نسبت به این نیرو می‌شود؛ بنابراین، بخش‌های نظارتی پلیس بایستی همواره بر فعالیت کارکنان نظارت داشته باشند، و از هرگونه سوءاستفاده از موقعیت شغلی جلوگیری کرده و با متخلفان طبق قانون برخورد کنند. همچنین لازم است آموزش‌های مرتبط با آسیب‌ها و عواقب ناشی از سوءاستفاده از موقعیت شغلی برای نیروهای انتظامی ارائه شود، تا این آسیب‌ها به حداقل برسد. چراکه سوءاستفاده از موقعیت شغلی در فرماندهی انتظامی ج.ا.ا. را می‌توان به‌عنوان زمینه و بستر ابتلا به دیگر آسیب‌ها دانست. یافته‌های این بخش با نتایج تحقیق نجفی و همکاران (۱۳۹۹) مطابقت دارد. از آسیب‌های شغلی مهمی که نیروهای انتظامی را تهدید می‌کند، آلوده شدن به تخلفات اقتصادی است؛ که یکی از موارد شایع آن رشوه‌خواری است. یافته‌های این بخش با نتایج تحقیق مویر، هوی پرانگ و همکاران (۲۰۲۰) و شانون و کولی (۲۰۱۷) مطابقت دارد. رشوه‌خواری شأن و منزلت فرماندهی انتظامی ج.ا.ا. را خدشه‌دار می‌کند و شخص رشوه‌گیرنده را به تباهی می‌کشاند. طبق روایت‌های معصومان (ع) رشوه‌دهنده و رشوه‌گیرنده، هر دو باید توبه کنند. همچنان که از امیرمؤمنان امام علی (ع) نقل شده است که فرمود، لعنت خدا بر رشوه‌دهنده و رشوه‌گیرنده و واسطه بین آن‌ها؛ صاحب رشوه بوی بهشت را استشمام نمی‌کند.

پیشنهادها

۱. علل وقوع آسیب‌های شغلی در فرماندهی انتظامی ج.ا.ا توسط بخش‌های نظارتی بررسی و آسیب‌شناسی شوند و راهکارهای کاهش آن ارائه گردند.
۲. دستورالعمل‌های نظارتی با نصب‌العین قرار دادن آموزه‌های قرآن کریم و روایات معصومان (ع) مورد بازنگری قرار گیرند.
۳. به شایستگی‌های افراد از نظر دینی و اعتقادی در بدو استخدام توجه شود.
۴. سازوکارهای پاداش و تنبیه بر مبنای آموزه‌های قرآن کریم و روایات معصومان (ع) مورد بازنگری قرار گیرد.
۵. در خصوص آموزش و توانمندی‌سازی کارکنان نسبت به پیشگیری از آسیب‌های شغلی بر مبنای آموزه‌های قرآنی و روایی اهتمام لازم مبذول شود.

سپاسگزاری

پژوهشگران از آقای دکتر ناصر بیات و همکاران محترم در معاونت پژوهش دانشکده فرماندهی و ستاد دانشگاه علوم انتظامی امین که در انجام این پژوهش همکاری و همراهی فراوان نمودند، کمال سپاسگزاری و قدردانی خود را اعلام می‌دارند.

منابع

- قرآن کریم. مکارم شیرازی، ناصر. (۱۳۸۸). قرآن عربی - فارسی. پژوهش‌های اندیشه.
- آقا جمال خوانساری، محمد بن حسین. (۱۳۶۶). شرح آقا جمال خوانساری بر غرر الحکم و درر الکلم. دانشگاه تهران.
- ابن ابی‌الحدید، عبد الحمید بن هبّه الله. (۱۴۰۴ ق). شرح نهج‌البلاغه. مکتبه آیه الله المرعشی النجفی.
- ابن بابویه، محمد بن علی. (۱۴۰۶ ق). ثواب الأعمال و عقاب الأعمال. دار الشریف الرضی للنشر.
- ابن بابویه، محمد بن علی. (۱۳۶۲). الخصال، ترجمه مرتضی مدرس گیلانی. جاویدان.
- ابن بابویه، محمد بن علی. (۱۳۷۲). عیون أخبار الرضا علیه‌السلام. ترجمه حمیدرضا مستفید و علی‌اکبر غفاری. صدوق.

ابن شعبه حرانی، حسن بن علی. (۱۳۸۲). تحف العقول. ترجمه صادق حسن‌زاده. آل علی علیه السلام.

انصاریان، حسین. (۱۳۸۸). ترجمه نهج البلاغه. دارالعرفان.

بازگیر، یدالله. (۱۳۷۶). کلاه‌برداری، اختلاس و ارتشاء در آرای دیوان عالی کشور. نشر حقوق دان.

بروجردی، آقا حسین. (۱۳۸۶ ق). منابع فقه شیعه (ترجمه جامع احادیث الشیعه). فرهنگ سبز. بیات، بهرام؛ شرافتی‌پور، جعفر؛ و عبدی، نرگس. (۱۳۸۷). پیشگیری از جرم با تکیه بر رویکرد اجتماع‌محور. معاونت اجتماعی ناجا.

بیگدلی، محمدعلی. (۱۳۹۸). پیشگیری از ارتشاء و سوءاستفاده از موقعیت شغلی. در نیروی‌های مسلح جمهوری اسلامی ایران. هشتمین کنفرانس بین‌المللی حقوق و توسعه پایدار جامعه مدنی.

پاک‌نهاد، سیدمحسن. (۱۳۹۶). راهکارهای صیانت از کارکنان ناجا در مقابله با آسیب‌ها با استفاده از آموزه‌های دینی. فصلنامه بصیرت و تربیت اسلامی، ۱۴ (۴۲)، ۳۵-۷۳.

http://init.jrl.police.ir/article_18759.html?lang=fa

پاینده، ابوالقاسم. (۱۳۸۲). نهج الفصاحه (مجموعه کلمات قصار حضرت رسول صلی الله علیه و آله). دنیای دانش.

توسلی، محمدحسن؛ و مینایی‌راد، محسن. (۱۳۸۷). راهکارهای صیانت و پیشگیری کارکنان ناجا در مقابل تهدیدات و آسیب‌ها. بصیرت و تربیت اسلامی، ۵ (۱۲)، ۵۲-۳۵.

http://init.jrl.police.ir/article_10352.html

جعفری لنگرودی، محمدجعفر. (۱۳۸۰). میسوط در ترمینولوژی حقوق. جلد چهارم، چاپ دوم. گنج دانش.

جوانمرد، بهروز. (۱۳۹۵). رویه‌های قضایی و نظریه‌های مشورتی پیرامون جرم رابطه نامشروع. دو فصلنامه علمی - پژوهشی رویه قضایی (حقوق کیفری)، ۱۷ (۱)، ۹۳-۳۹.

<http://ujsas.ac.ir/rg/article-1-95-fa.html&sw=>

حبیب‌زاده، جعفر؛ و مؤمنی، مهدی. (۱۳۸۹). جرم تبانی علیه امنیت کشور در حقوق ایران. پژوهش‌های حقوق تطبیقی (مدرس علوم انسانی). ۱۴ (۲)، ۱۵۵-۱۳۱.

<https://clr.modares.ac.ir/article-20-1917-fa.html>

حکیمی، محمدرضا. (۱۳۸۰). الحیاة. ترجمه احمد آرام. دفتر نشر فرهنگ اسلامی.

دهخدا، علی اکبر. (۱۳۷۷). لغت‌نامه. دانشگاه تهران.

ذاکر حسین، محمدهادی. (۱۳۹۹). مفهوم و کارکرد قضیه در دیوان کیفری بین‌المللی.

پژوهش‌های حقوق جزا و جرم‌شناسی، ۸(۱۶)، ۱۹۱-۱۶۳.

https://jclc.sdil.ac.ir/article_125309.html

ریعی، علی؛ و بیگدلی، مینو. (۱۳۹۱). آسیب‌شناسی فرهنگی در ارتقای سلامت اداری

سازمان‌های دولتی و غیردولتی. دین و ارتباطات، ۱۸(۳۹)، ۲۰۵-۱۸۷.

https://rc.journals.isu.ac.ir/article_1318.html

رجبی پور، محمود. (۱۳۸۴). درآمدی بر پیشگیری مقتدرانه پلیس از جرم. فصلنامه دانش

انتظامی، ۶(۲)، ۱۵۱-۱۲۸. http://pok.jrl.police.ir/article_97440.html

رحمت، محمدرضا؛ و حسینی پور، اکرم‌السادات. (۱۳۹۵). تبانی در مناقصات دولتی و ارائه

راهکارهای پیشگیرانه. نخستین همایش ملی علوم اسلامی حقوق و مدیریت.

<https://www.symposia.ir/NCPB01>

رحمتی، بهروز؛ و محبی، علی. (۱۳۹۵). آسیب‌شناسی شغلی فرماندهان صف دانشگاه علوم

انتظامی امین. فصلنامه پژوهش‌های مدیریت انتظامی، ۱۲(۱)، ۱۱۸-۱۰۱.

http://pmsq.jrl.police.ir/article_18348.html

رضوی، سید علی؛ رضوی، سید محمد؛ و اصغری، عبدالرضا. (۱۳۹۸). جرم تبانی در حقوق

کیفری ایران و مصر. فصلنامه پژوهش حقوق کیفری، ۸(۲۸)، ۱۷۴-۱۴۱.

https://jclr.atu.ac.ir/article_10407.html

زارعی، مصطفی؛ جعفری، سیاوش؛ و غلامی، سیما. (۱۳۹۸). ارتقای سلامت اداری در ناجا،

آسیب‌ها و راهکارها (در پرتو بیانیه گام دوم انقلاب). فصلنامه دانش انتظامی بوشهر، ۱۰

http://boushehr.jrl.police.ir/article_94019.html ۵۵-۳، (۳۸)

زینالی، امیرحمزه. (۱۳۸۱). پیشگیری از بزهکاری و مدیریت آن در پرتو قوانین و مقررات

جاری ایران. فصلنامه علمی - پژوهشی رفاه اجتماعی، ۲(۶)، ۸۳-۷۶.

<https://refahj.uswr.ac.ir/article-1-2232-fa.html&sw>

سالاری، مهدی. (۱۳۸۷). جرائم علیه امنیت کشور. میزان.

سید تاج‌الدینی، علی. (۱۳۸۹). صیانت و پیشگیری. بازرسی کل ناجا.

شریف‌الرضی، محمد بن حسین. (۱۳۷۹). نهج‌البلاغه. ترجمه محمد دشتی. مشهور.

شریف‌رضی، محمد بن حسین. (۱۳۷۸). نهج‌البلاغه. ترجمه جعفر شهیدی. شرکت انتشارات

علمی و فرهنگی.

شعیری، محمد بن محمد. (۱۳۸۸ ق). کاشف الأستار - ترجمه جامع الأخبار. کتاب‌فروشی اسلامیة.

صادقی، داود. (۱۳۸۸). بررسی آسیب‌ها و تهدیدات سیاسی کارکنان ناجا. بصیرت و تربیت اسلامی، ۶(۱۳)، ۱۴۴-۱۲۲. http://init.jrl.police.ir/article_10359.html

صبح‌دل، محمد. (۱۳۹۶). جایگاه حقوقی قوه قضائیه در پیشگیری اجتماعی. فصلنامه علمی - حقوقی قانون یار، ۲(۴)، ۹۳-۱۰۸.

<https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=313782>

طباطبایی، محمدحسین. (۱۳۷۴). ترجمه تفسیر المیزان. دفتر انتشارات اسلامی.

طبرانی، سلیمان بن احمد. (۲۰۰۸). التفسیر الكبير تفسیر القرآن العظيم، جلد ۵. دار الکتب الثقافی.

طبرسی، فضل بن حسن. (۱۳۷۲ ش). مجمع‌البیان فی تفسیر القرآن. ناصر خسرو.

علی بن الحسین، امام چهارم علیه السلام. (۱۳۷۶). الصحیفة السجادیة. ترجمه و شرح فیض - الإسلام. تهران. فقیه.

عمید، حسن. (۱۳۹۸). فرهنگ عمید. انتشارات امیرکبیر.

عیاشی، محمد بن مسعود. (۱۳۸۰ ق). تفسیر العیاشی. المطبعة العلمیة.

غلام جمشیدی، محمدصادق؛ جمشیدی، مسلم؛ جربانی، حمید؛ و یزدی خواه، مهدیه سادات. (۱۳۹۲). بررسی حقوق جرم تبانی در نظام حقوق کیفری ایران. فصلنامه دانش انتظامی، ۱۶

http://pok.jrl.police.ir/article_11383.html (۱)، ۵۵-۸۱

قرائتی، محسن. (۱۳۸۸). تفسیر نور. مرکز فرهنگی درس‌هایی از قرآن.

قرطبی، محمد بن احمد. (۱۳۶۴). الجامع لأحكام القرآن. ناصر خسرو.

قلی‌پور، آریین. (۱۳۹۶). مدیریت منابع انسانی - مفاهیم، تئوری‌ها و کاربردها. سمت.

قنبری، حبیب. (۱۳۹۵). نقش صیانتی فرماندهان و مدیران نیروی انتظامی در کاهش جرائم کارکنان. پژوهش‌های مدیریت انتظامی، ۱۱(۳)، ۴۷۵-۴۹۳.

http://pmsq.jrl.police.ir/article_18336.html

کریمی، افضل. (۱۳۹۹). بررسی آسیب‌پذیری کارکنان و چالش ارتشاء در ناجا. فصلنامه دانش انتظامی زنجان، ۱۰(۳۴)، ۷۷-۹۱.

http://journals.police.ir/article_93937.html

کلینی، محمد بن یعقوب. (۱۴۰۷ ق). الکافی. دار الکتب الإسلامیة.

کلینی، محمد بن یعقوب. (۱۳۶۹). *أصول الكافي*. ترجمه سید جواد مصطفوی. کتاب‌فروشی علمیه اسلامیة.

مازندرانی، محمد صالح بن احمد. (۱۳۸۲ ق). *شرح الكافی - الأصول و الروضة (للمولی صالح المازندرانی)*. المكتبة الإسلامية.

مجلسی، محمد باقر بن محمد تقی. (۱۳۷۸). *ایمان و کفر (ترجمه کتاب ایمان و الکفر بحار الأنوار جلد ۶۴، ترجمه عزیزالله عطاردی. عطارد.*

مجلسی، محمد تقی بن مقصود علی. (۱۴۰۶ ق). *روضه المتقین فی شرح من لا یحضره الفقیه. مؤسسه فرهنگی اسلامی کوشانپور.*

محمدی، محمد حسین. (۱۳۹۴). *نقش آموزه‌های اسلامی در پیشگیری از جرم*. فصلنامه دانش انتظامی قم، ۵، ۱۲۵-۱۰۴. http://qom.jrl.police.ir/article_17095.html

معین، محمد. (۱۳۸۱). *فرهنگ فارسی*. آدنا.

میرمعجیدی، سپیده؛ و غلاملو، جمشید. (۱۳۹۷). *گستره مشروعیت آزادی عمل قضایی در پرتو اصل حاکمیت قانون (مطالعه موردی پرونده‌های رابطه نامشروع)*. مطالعات حقوق کیفری

و جرم‌شناسی، ۴۸(۲)، ۴۷۱-۴۴۷. https://jqclcs.ut.ac.ir/article_70819.html

نجفی، علیرضا؛ صبرکش، علیرضا؛ و کرمی، مهدی. (۱۳۹۹). *بررسی رابطه آموزش و آسیب‌پذیری شغلی کارکنان پلیس دیپلماتیک*. مطالعات مدیریت بر آموزش انتظامی، ۶

(۱)، ۶۳-۸۴. http://journals.police.ir/article_12969.html

هاتفی، موسی‌الرضا. (۱۳۸۹). *بررسی عوامل درون‌سازمانی مؤثر در پیشگیری از آسیب‌پذیری شغلی*. فصلنامه نظارت و بازرسی، ۴(۱۱)، ۸۱-۱۰۴.

http://si.jrl.police.ir/article_10088.html

هاشمی خویی، میرزا حبیب‌الله. (۱۴۰۰ ق). *منهاج البراعة فی شرح نهج البلاغه*. مکتبه الاسلامیه.

Bakker, A. B., and Demerouti, E. (2017). Job demands–resources theory, taking stock and looking forward. *J. Occup. Health Psychol.* 22, 273–285. doi, 10.1037/ocp0000056

Burchfiel, C. (2017). Fatigue and on-duty injury among police officers, The BCOPS study. *Journal of Safety Research.* 60, Pages 43-51. <https://doi.org/10.1016/j.jsr.2016.11.006>

Green, G. S. (1990). *Occupational crime*. Nelson-Hall.

Muir, C., & Houy Prang, K.h., & Sheppard, D., And Newnam, Sh. (2020). *Occupational injuries among police workers, Patterns*

and contributing factors in an Australian jurisdiction. *Safety Science*, 122, 104525.

<https://doi.org/10.1016/j.ssci.2019.104525>

Shannon, E.G., And Collie, A. (2017). The nature and burden of occupational injury among first responder occupation: A retrospective cohort study in Australian workers. *Injury*. 48(11), 2470-2477. DOI: 10.1016/j.injury.2017.09.019

Solar, C. (2015). Police Bribery: Is Corruption Fostering Dissatisfaction with the Political System? *Democracy and Security*, 11(4), 373-394.

<https://doi.org/10.1080/17419166.2015.1098540>

